

2007

Rok Pamięci

Księdza Doktora

Bernarda Sychty

2007
Rok Pamięci
Księdza Doktora
Bernarda Sychty

Gmina Sierakowice

Opracował zespół w składzie:
Maria Dyczewska, Maria Karolak, Zofia Kiedrowska,
Anna Lehmann, Danuta Pioch, Agnieszka Rybakowska-Król
pod redakcją Marii Kolki

Opracowanie graficzne i skład:
Pracownia Graficzna Bogusław Gliński Sierakowice

Druk:
WDP „Bernardinum” Pelplin

Wydawca:
Gmina Sierakowice

© Copyright by Gmina Sierakowice,
Sierakowice 2007

ISBN 978-83-910150-6-3

Oddajemy w Państwa ręce publikację poświęconą ks. Bernardowi Sychcie. Nie było naszym zamiarem równać się z autorami innych książek o tej wybitnej postaci. Celem publikacji jest przypomnienie i podsumowanie wydarzeń 2007 roku, który decyzją Rady Gminy Sierakowice został ustanowiony „Rokiem pamięci ks. dr. Bernarda Sychty”. Podejmując taką uchwałę Rada Gminy pragnęła uczcić setną rocznicę Jego urodzin przypadającą 21 marca 2007 r. oraz 25. rocznicę śmierci, która była oficjalnym momentem zamknięcia obchodów roku w dniu 25 listopada. Zamiarem naszym jest też przybliżyć Jego biografię, dorobek i zasługi dla Kaszub.

Publikacja rozpoczyna się przedstawieniem życiorysu autora *Słownika* w języku kaszubskim – w języku, o którego zachowanie tak walczył. Zebraliśmy również wspomnienia osób najbliższych o Nim oraz innych osób znających ks. Sychtę. Próbowaliśmy pokazać naszego Rodaka jako człowieka wszechstronnego – wspaniałego kapłana, naukowca i dramaturga, ale także osobę niezwykle skromną i pracowitą.

Redakcja

Oddawómë w ręce tczëwòrtnych czëtińców ksążkã pòswiãconã ksãdzu Bernadowi Sëchce. Nie bëło równak najã ùdbã mierzëc sã z ùsòdzcama jinych pùblikacëjów ò nym znónym człowiekù. Wòżnym célã dokòzu je przëbòczenië i zesëmòwanië dzejaniów 2007 rokù, chtëren pòstanowienim Radzëznë Gminë Serakòjce òstòł ùchwòlony „Rokã wdòru ò ks. doktorze Bernadze Sëchce”. Przëjimającë taczi ùchwòlënk Radzëzna Gminë chca ùtcëc setną roczëznã Jegò

ùrodzeniô, co przëpôda 21 strëmiannika 2007 rokù, a téz 25 roczëznã smiercë, chtërna bëła òficjalnym sztôtã zamkniãcô òbchòdów rokù w dniu 25 lëstopadnika. Najim zgrôwã je téz przëblëżëc Jegò biografiã, dokònënczi i zasłużënë dlô Kaszëb.

Pùblikacjô rozpòczinô sã pòkôzanim żëcopisu ùsòdzcë *Słowarza* w kaszëbsczim jãzëkù – w jãzëkù, ò chtërnégò ùtrzymanié tak biòtkòwòł. Zebrelë jesmë téz wspòminczi Jegò blisczych ò Nim, a téz jinych, co znelë ksãdza Sëchtã. Próbòwelë jesmë pòkazac tegò Naszińca jakno kòżdostronnégò człowieka – bëlnégò ksãdza, ùczalégò i dramaturga, ale téz człowieka apartno òbëczajnégo i robòcégò.

Redakcjô

Kaszëba bëł mój òjc i stark... 9

Ksądz doktor Bernard Sëchta 11

Życie i twórczość księdza Bernarda Sychty 15

Rozpalał, by płonęli 21

Najbliżsi 23

Może mi kiedyś policzą Kaszuby... 31

Ksiądz Władysław Szulist 33

Ksiądz Alojzy Weltrowski 37

Ksiądz Bronisław Dawicki 41

Trzeba płonąć 45

Wielki człowiek z małego Puzdrowa 47

Wykładowca psychiatrii duszpasterskiej 49

Kaszuby i Kociewie – pasje ks. dr. Bernarda Sychty 55

Policzyli... 59

Obchody Roku na Pomorzu 61

W gminie Sierakowice 67

Kalendarium 85

Kalendarium życia i twórczości 87

Zdjęcie ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej w Pelplinie

Kaszëba bëł mój òjc i stark...

Ksądz doktor Bernard Sëchta

Ksądz Bernard Sëchta ùrodzył sã 21 strumiana 1907 rokù w Pùzdrowie, chtërno nôleżi do serakòwsczi parafii, w gbùrsczi patrioticzny familii Jana i Annë z Karsznych. Westrzód sostrów ksądza nômłodszą bëła Anna, zwónò Hanką, jegò wiérnò drëszka i pòmòcnica.

Wszëtczé dzecë Sëchtów chòdzylë do pòwszechny szkòlë w Pùzdrowie, ale w przëtròfkù Bernarda bëła to pruskò-niemieckò szkòła. Jãzëka, polsczi kùlturë i patriotizmù ùczyła gò tej òsoblëwie matka, a pòwiòstczi kaszëbsczë plënalë z òpòwiòdaniów tatka. Pò sztërzech latach nòuczi w Pùzdrowie Bernard zaczął ùczbã w klasycznym gimnazjum we Gduńskù, pózni we Wejrowie, dze w 1928 rokù zdòł maturã. W tim czasie pòwstałë ju pierszé binowé dokòzë.

W 1928 rokù rozpòczął B. Sëchta studia w Seminarium Dëchòwnym w Pelplinie, w czasie czej rektorã bëł ks. bp Kònstantin Dominik. Pò 4 latach òdebròł kapłańsczé swiãceniã z rãk bpa Stanisława Wòjciecha Òkòniewsczegò. Primicyjnò mszò bëła òdprawionò w kòscele sw. Mòrcëna w Serakòjcach. Pierszą parafiã, dze przëszło bëc wikarim, bëło Swiecë, pò trzech miesãcach Sarnowò i pózni znòwù Swiecë. Òd pòczątkù ksądz Sëchta interesowòł sã psychiatriã, co sprawiło, że w 1935 rokù dostòł stanowiszczë kapelana w Krajowym Psychiatrycznym Szpitalu w Kòcbòrowie. Tu dołączyła sòstra Hanka, chtërna bëła z bratã do kùńca i pòmòga mù òsoblëwie w jegò naùkòwi robòce. Tu téż pòwstało wiòldzé drëszstwò z doktorã Bilikewiczã i jegò familiã, chtërna skrëła ksądza przed hitlerowcama. Ù nich nalòzł ksądz schronienië do 1941 rokù, pózni, zëbë nie naròżac za baro drëcha, przeniòsł sã do chëczë Sokòłòwsczych na pùstkach kòl Òségò. Stãdka wżalë gò do se Nogòwie w Òsém. Tu òd 1943 rokù zacząła sã robòta nad słowarzama: kaszëbsczim i kòcewsczim.

Pò wòjnie wrócył ksądz Sëchta do Kòcbòrowa i chcòł zacząc studia nad kaszëbską leksykògrafiã – nie dostòł na to równak zgòdë, bò felało w diecezji ksãzi. W lżëkwiacë 1946 rokù dostòł ksądz Sëchta titel magistra filozofii, a w 1947 rokù, na spòdlim pròcë *Kultura*

Anna Sychta z córkami Heleną i Anną (Hanką)

Jan Sychta

Zdjęcia z archiwum Anny Redaś

materialna Borów Tucholskich na tle etnografii kaszubskiej i kociewskiej, uzyskał doktorat.

Od 1 rujana 1947 roku objął ks. dr B. Sychta probostwò parafii katedralny w Pielplinie, wëklôdôł téż psychiatriã w seminarium. Całi wòlny czas przeznôczôł na naukowã robôtã. Bëło mù baro drãgò wszëtkò to gòdzëc, temù pisôł do biskùpa prosbë ò zwòlnienié z probòstwa. Biskùp Kòwalsczi mianowòł ksãdza nôprzódka kanonikã gremialnym Kapitułë Katedralny Chelmińsczi (w 1964 roku), a w 1969 zwòlnił gò z òbòwiazków probòszcza. Chòc robòtë z prowadzenim parafii bëło wiele, zdąził ksądz Sëchta w tim czasie napisac *Weselé kòcewsczé* i czile jinszych dramatów, pòwstałë wiérztë, piesnie, nòukowé artiklë i pierszé tomë *Słowarza kaszëbskich gwarów na tle lédowi kùlturë*. Z probòszczowsczych robòtów wòrt je wëmienic: òdnowienié parafialnégo kòscoła, wzbògacenié gò ò historiczno-religijnã pòlichromiã wëkònónã przez bracy Drapiewsczych.

Òkróm wspomnianych ju zainteresowaniów, wiòlgã miłotã ksãdza Sëchtë bëło malowanié. Spòd jegò rãczy wëszoło wiele akwarelów, pastelów, òbrazów w òleju, karikaturów. Całi czas téż ùtrzymiwòł blisczi zwiãzek z lëdzama, przejmòwòł gòscy: ksãzi, ùczalich i przedstòwców swiata kùlturë, ale téż i zwëczajnych, prostich lëdzy – tëch mòże òsoblëwie, bò bëłë dlò niego zdrojã wiedzë, chtërnã wëzwëskiwòł pòzni do twòrzeniô słowarzów.

Bãdãcë kanonikã dokùncził *Słowôrz kaszëbsczi* i 3-tomòwé *Słownictwò kòcewsczé* – òba wëdòł Zakład Narodowi Œssolińszich – Wëdòwizna PAN. Przë wëdòwanim *Słowarza kaszëbsczégò* wespòldzejało Gduńsczé Towarzëstwò Naukòwé, do chtërnégò ksądz Sëchta téż nòležòł. Promòtorã òbëdwùch słowarzów bëła profesor Hanna Tabòrskò, chtërna wiedno pòdczorchiwa, że dze jindze juwerné dokòzë szëkùją wiòldzé karna lëdzy, a ksądz Sëchta dokònòł tegò sòm. Œstawił Kaszëbóm i Kòcewiòkóm wiòlgą erbã – ùtrwalił spòdkòwiznã pò starkach – tã etnografã, jak téż jãzëkòwã.

Ksądz doktor Bernard Sëchta ùmarł 25 lëstopadnika 1982 rokù w Klinice Akademii Medycznj we Gduńskù.

Za wiòlgą robòtã dlò dwùch regionów Kaszëbi i Kòcewiòcë ùtcëlë ksądza za zëcò i pò smiercë. Westrzód wiele znaków wdżãcznotë nòlezi wspòmniãc medale wëbité na jegò czesc przez Zrzeszenié Kaszëbskò-Pòmòrsczé za *Kaszëbsczi słowôrz* i Towarzëstwò Miłotników Zemi Kòcewsczi za *Słowôrz kòcewsczi*. Tedë ju gòdało sã, że dokòzë ksądza Sëchtë dorównują robòce Samuela Bògumiła Linde – autora *Słowarza pòlsczégò jãzëka*. Żlë jidze ò kaszëbsczi słowarze, to bëło jich wiele przed Sëchtã i pò nim, ale żòden ni mòże sã równac z jegò dokòzã.

Zdjęcia z archiwum Anny Reclaf

Prymicia ks. Sychty 20 grudnia 1932 roku w Sierakowicach

Podczas mszy św. w roku 1947 (ks. Bernard pierwszy z lewej)

Kaszëbi i Kòcewiôcë pamiãtają ò wiôldzim dzejôrzu, chtëren pòswiãcył swòje żëcé na robòtã dlô nich. Pòjôwiajã sã pòstãpné pamiãtkòwé tòfle: òd 1989 rokù na Parafialnym Dodomie w Skórczu, òd 1992 rokù na stolëmnym kamie kòl òjcześci chëczë w Pùzdrowie, òd tegò téż czasu w Miejszi Pùbliczny Bibliotece w Starogardze. Pamiãtkòwé tòfle nalëzemë téż w Liceum Katolëcczim w Swiecém, w Spòdleczny Szkòle numer 6 w Kòscérznie, w Miejszi Bibliotece w Pelplinie, a òd niedòwna téż w Kaplëcë Łaszewsczych na smãtòrzu w Serakòjcach, chtëren to plac je przeznaczony na pamiãtkòwi mól ùtceniò zasłużonych dlô Serakòwsczi Zemi.

3 gòdnika 1981 rokù senat Gduńszczégò Òniwersytetu nadòł ksãdzu Sëchce, jakno jednëmù z pierszych, titel doktora honoris causa za dokòzë dozwołajãcë pòznawac kùlturã Kaszëb i Kòcewiégò.

Mòże rzec, że dokòzë ksãdza Sëchtë sã stolëmne, co ju w 1968 pòdczorchnãlë młodi ze sztudencczégò klubù Pòmòraniò przëznanim mù Medalu Stolëma.

Ksãdz Sëchta bëł nadzwëczajno skrómnym człowiekã i nigdë ò zòdné zaszczitë nie zabiégòł, żlë jaczi mù sã trôfiòł, cesził sã z negò, dzãkòwòł, ale téż wiedno bëł zakłòpòtóny, nie lubił rejbachù wkòł swòji òsobë. Barzi liczył na pamiãc pò smiercë pisząc w przedmòwie do *Słowarza kaszëbszczégò* „Mòże mi kiedyś policzã Kaszuby, zem je tak kochał, tak się dla nich trudił”.

I pòliczilë mù nié tëlko Kaszëbë. Ksãze Bernardze – pamiãc ò twòjich dokòzach truò i trwac bãdze, Kaszëbi liczã sã z kòzdim twòjim słowã, bòs wëbròł nòlepszì z pòmników, jaczi mòże pò se òstawić człowiek – słowò pisóné i to na dodòwk mądre słowò.

Przëszëkòwa – *Danuta Pioch*

Scygniénie przëszëkòwóné na spòdlim ksãzczì

J. Bòrzëszkòwsczégò *Ks. Bernard Sychta. Pro memoria.*

Życie i twórczość księdza Bernarda Sychty

S to lat temu, niedaleko Sierakowic, we wsi Puzdrowo, „przyszedł na świat wraz z pierwszym dniem wiosny” siódmy potomek zacnych gospodarzy i gorących patriotów – Jana i Anny Sychtów. Imię Bernard otrzymał najprawdopodobniej na cześć obdarzanego już wtedy szacunkiem sierakowickiego proboszcza – ks. Bernarda Łosińskiego. W roku 1914, wśród kolejnych siedmiorga dzieci Sychtów, przyszła na świat Anna, zwana powszechnie Hanką, która w przyszłości będzie oddaną towarzyszką prac naukowych i literackich Bernarda.

Mimo że szkoły, które przyszło kończyć młodemu Bernardowi, nauczały w języku niemieckim, ten już w najmłodszych latach przepojony został miłością do języka kaszubskiego i polskiego. „Winni temu są moi «starsi», (...) którzy wyczarowali w moim dziecięcym sercu nieprzemijającą miłość do wszystkiego co kaszubskie, a więc zarazem polskie” – pisał po latach. Po czterech latach nauki w szkole powszechnej w Puzdrowie i po dwóch latach nauki w gimnazjum niemieckim w Gdańsku, rodzice przenieśli Bernarda do Wejherowa. Tam już uczył się po polsku i po 8 latach nauki zdał egzamin maturalny w Gimnazjum i Liceum im. Króla Jana III Sobieskiego. Był uczniem bardzo obowiązkowym, małomównym i wrażliwym.

Jeszcze przed wakacjami młody maturzysta zawiózł dokumenty potrzebne do przyjęcia w poczet studentów Seminarium Duchownego w Pelplinie; na jego decyzję mieli z pewnością wpływ kapłani o wielkiej zacności, z którymi Bernard stykał się zarówno w rodzinie, jak i w szkole. Jednym z nich był ks. biskup Konstantyn Dominik. Najprawdopodobniej jego i innych zachęty przyczyniły się do tego, że już jako uczeń wolne od nauki chwile przeznaczał na twórczość literacką i gromadzenie materiałów językowych. Pod koniec 1932 roku przyjął ostatnie święcenia kapłańskie, a od początku roku następnego podjął pracę wikariusza w Świeciu, skąd już po dwóch miesiącach został przez biskupa S.W. Okoniewskiego skierowany do wiejskiej parafii w Sarnowie, jednak pod

koniec tegoż roku wrócił do Świecia. Miał jako ksiądz coraz więcej obowiązków, ponieważ dodano mu funkcję kapelana w miejscowym szpitalu i Zakładzie Psychiatrycznym. Ks. Sychta bardzo się zaangażował w pracę z chorymi umysłowo, a chcąc im jak najskuteczniej służyć „(...) sięgał po literaturę fachową, rozmawiał tak z chorymi, jak i z lekarzami (...)”. To pełne gorliwości podejście do problemów ludzi chorych umysłowo zostało zauważone przez zwierzchników i zaowocowało propozycją objęcia funkcji kapelana w Krajowym Szpitalu Psychiatrycznym w Kocborowie pod Starogardem Gdańskim. Od maja 1935 roku ksiądz Sychta przyjął samodzielne stanowisko w tym szpitalu. Dalej uzupełniał swoją wiedzę i doskonalił umiejętności potrzebne do współpracy z chorymi, a wspomagał go w tej edukacji doc. Tadeusz Bilikiewicz, późniejsza sława w dziedzinie psychiatrii.

Po zamieszkaniu w Kocborowie do ks. Sychty dołączyła jego siostra Anna Sychtówna w charakterze pomocy i gospodyni. Do wybuchu wojny, oprócz pracy duszpasterskiej, był tu czas na twórczość – literacką i naukową. Gdy wybuchła wojna, ks. Sychta przebywał w szpitalu w Toruniu, gdyż latem 1939 roku zachorował na tyfus. W zamieszkaniu pierwszych dni wojny udało mu się wymknąć ze szpitala i wrócić do Kocborowa. Tam ukrywał się przez rok w mieszkaniu państwa Bilikiewiczów, potem zaś do końca wojny ukrywał się u dwóch różnych rodzin we wsi Osie koło Kocborowa. To były „lata udręki i tułaczki”. Mimo izolacji wykorzystywał obecność w swoim otoczeniu nielicznych Kocięwskich i gromadził materiały nie tylko do słownika kaszubskiego, ale i kociewskiego. Po wojnie jeszcze na dwa lata wrócił do pracy w Kocborowie, wtedy też podjął eksternistyczne studia na uniwersytecie w Poznaniu, które zwińczyło uzyskanie doktoratu.

W 1947 roku – mocą dekretu biskupiego – został proboszczem parafii w Pelplinie. Miał bardzo wiele pracy duszpasterskiej, jednak dzięki ogromnej pracowitości udawało mu się łączyć obowiązki duszpasterza z pracą naukową i literacką. Oprócz tego przez 20 lat prowadził zajęcia z przyszłymi kapłanami w seminarium, dzieląc się wcześniej zdobytą wiedzą i doświadczeniem w pracy z chorymi; były to wykłady z psychiatrii duszpasterskiej oraz z psychopatologii. Dopiero po 22 latach, mimo kilkakrotnie kierowanych do biskupa próśb, został ks. Sychta zwolniony z funkcji proboszcza. Dziękując za wieloletnią pracę biskup skierował doń między innymi takie słowa: „W szczególności wdzięczny jestem Mu za tak wydatną i skuteczną opiekę, którą otaczał biednych i chorych Pelplina”. Ponieważ pod koniec swojej pracy duszpasterskiej został mianowany przez biskupa K.J. Kowalskiego kanonikiem gremialnym Kapituły Katedralnej Chełmińskiej, otrzymał też prawo do zamieszkania w tzw. „kanonii” – domu z ogrodem, w którym mieszkał do końca życia.

W Pelplinie w czerwcu 1964 roku
z siostrą Anną (pierwsza z prawej)

W Pelplinie w 1970 roku

Twórczość literacka pojawiła się w życiu naszego Rodaka bardzo wcześnie; jako uczeń gimnazjum napisał trzyaktówkę *Szopka kaszubska*. Nie zachowała się do dzisiaj, ale według relacji autora były to jasełka z udziałem wybitnych postaci kaszubskich. Kolejny utwór o tematyce bożonarodzeniowej to *Gwiôzdzka ze Gduńska*; opublikowany już po śmierci, nadal służy miłośnikom teatru na Kaszubach. W 1937 roku zaś wydano kolejną sztukę ks. Sychty *Hanka sę żeni* (*Hanka sã żeni*). To bardzo rozbudowany utwór, zawierający wpleciony w prostą fabułę opis wszystkich zwyczajów i obrzędów, towarzyszących weselu na Kaszubach. Są tam utrwalone okolicznościowe pieśni, tańce, „przysłowia i zabobony, podania i legendy, oryginalne przemówienie drużby weselnego”. Podobny jest inny utwór *Wesele kociewskie*, w którym ks. Sychta zawarł opis zwyczajów weselnych i nie tylko, zaobserwowanych na Kociewiu, gdzie przez lata żył, pracował i ukrywał się w czasie okupacji. Do dramatów ilustrujących obyczajowość na Kaszubach należy również *Dzêwczê i miedza* (*Dzêwczã i miedza*); ta sztuka była w latach 90. z powodzeniem grana również przez sierakowicki teatr amatorski „Bina”.

Oddzielną grupę utworów ks. Sychty stanowią dramaty historyczne, zawierające ogromny ładunek myśli patriotycznej. Najpierw powstał utwór zatytułowany *Spiqcé uejskuo* (*Spiqcé wòjskò*), przerobiony

Zdjęcie ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej w Pielinie

Ks. Bernard Sychta podczas udzielania sakramentu Pierwszej Komunii Świętej

później na *Przebudzenie*. W utworach tych Kaszubi budzą się do walki o wolność i o połączenie z Macierzą czyli z Polską. Wiążąca się tematycznie z nimi jest kolejna sztuka – *Budzta spięcëch*. Za to, że ks. Sychta opowiadał się tam bardzo jasno za wizją „Wielkiego Pomorza złączonego z odrodzoną Polską”, na początku II wojny hitlerowcy spalili na rynku w Wejherowie cały 10-tysięczny nakład sztuki i zmusili jej autora do ukrywania się. Z osobistych doświadczeń wojennych ks. Sychty zrodziła się jeszcze jedna sztuka historyczna – *Ostatnô gwiondka Mestwina*. Tutaj Smętek, obecny i w innych dramatach historycznych jako dobry duch słowiańskiej duszy Pomorza, zostaje przeciwstawiony złemu duchowi, którym jest Purtk – „diabeł będący nośnikiem zła idącego z Niemiec”.

Spośród innych dziedzin sztuki, które uprawiał ks. Sychta, należy wymienić chociażby poezję; w niezbyt może obfitym dorobku poetyckim znajdują się utwory bardzo u nas znane: wiersz *Kaszuba beł mój tatk* (*Kaszëba beł mój tatk*) oraz pieśń o świętym Marcinie, patronie naszej najstarszej parafii. Artystyczna dusza ks. Sychty wyrażała się również w malarstwie. Zachowało się około 60 dzieł – pastelów, grafik, obrazów olejnych, rysunków i akwarel – w których utrwalił on przede wszystkim urodę kaszubskiej wsi. Miał również talent do rysowania

W Pelplinie w 1970 roku

karykatur; obdarowywał nimi ludzi, z którymi przychodziło mu wspólnie spędzać czas.

Najważniejszą wszakże dziedziną twórczości ks. Sychty była praca naukowa. Jego dzieło życia to dwa słowniki: siedmiotomowy *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* oraz trzytomowe *Słownictwo kocięskie na tle kultury ludowej*. Zbieranie materiału do słownika kaszubskiego rozpoczął niemalże w dzieciństwie. W czasach gimnazjalnych dowiedział się, że istnieje słownik języka kaszubskiego i wtedy zaniechał gromadzenia kaszubskich słów, z pasją oddając się twórczości literackiej. Gdy zrozumiał, jak niepełny jest liczący 1800 haseł słownik dotychczasowy, ponownie zaczął zapisywać „rodnô mòwa”. Praca ta trwała dziesięciolecia. Mógł zbieraniu materiałów poświęcać tylko letnie miesiące, gdy był wolny od obowiązków duszpasterza i wykładowcy. Wspomina, że jeździł „od parafii do parafii, gdzie znów chata, stodoła, pole i las razem z jeziorem, do którego doszło jeszcze morze, otwierały mi drogę do zaczarowanego królestwa słów. W tym królestwie czułem się jak w domu (...)”. Był znany i lubiany w różnych zakątkach Kaszub dzięki swym utworom scenicznym i serdecznemu stosunkowi do swoich informatorów, z którymi rozmawiał zawsze po kaszubsku.

Jednak tworzenie słownika to nie tylko gromadzenie słów. Trzeba było rozstrzygać bardzo wiele kwestii z zakresu takich nauk jak językoznawstwo, leksykografia, dialektologia i etnografia. Ks. Sychta konsultował więc swoje wątpliwości z największymi autorytetami wymienionych dziedzin i pozyskiwał ich ogromne uznanie. Pracując wytrwale, systematycznie i żarliwie ocalił od zapomnienia tysiące ginących słów. W słownikach uwieczniono nie tylko wszystkie części mowy kaszubskiej, ich zastosowanie w przeróżnych okolicznościach, ich wymowę w różnych częściach Kaszub, ale również „zawołania na zwierzęta, okrzyki przy wabieniu i odpędzaniu zwierząt i ptaków z naśladowaniem ich głosów, (...) sposoby naśladowania dźwięków instrumentów muzycznych, dzwonów, rytmu maszyn, stukotu kół jadącego pociągu, uderzeń cepami i młotem, brzęku kosy, szumu morza i wichrów, szmeru padających kropel wody”. I tak „powstał najlepszy i najpełniejszy gwarowy słownik słowiański (...) liczący około 60 tysięcy haseł”. Drugi słownik powstawał od 1975, po ukończeniu *Słownika gwar kaszubskich*, i już bez pomocy siostry Anny, która zmarła niespodziewanie. Słownik ten od strony budowy i transkrypcji jest podobny do pierwszego, ma również gniazdowy układ haseł, natomiast zawiera więcej ilustracji folklorystycznych w postaci bajek, pieśni, wyliczanek itp.

Opis dokonań ks. Sychty nie byłby kompletny, gdyby chociaż nie wspomnieć o jego pozostałych licznych publikacjach w dwóch dziedzinach. Jest to kilkanaście studiów teoretycznych o specyfice języka kaszubskiego, na przykład o przezwiskach używanych na Kaszubach. Drugą grupę stanowią publikacje pastoralno-psychiatryczne, a wśród nich praca o mistycznym związku ludu z przyrodą oraz opracowanie zagadnień duszpasterstwa psychiatrycznego.

Maria Dyczewska

Całość opracowano i wszystkie cytaty zaczerpnięto z książki
Jan Walkusz *Piastun słowa* Gdańsk-Pelplin 1997.

Zdjęcie A. Król

Rozpalał, by płonęli

Najbliżsi

Jesteśmy w Puzdrowie, w domu rodzinnym Sychtów. Wokół stare sprzęty pamiętające dziadków i samego wielkiego człowieka, o którym będzie dzisiaj mowa, księdza doktora Bernarda Sychtę. Na ścianach portrety przodków, obrazy, rodzinne zdjęcia. W kącie ponad stuletnia figurka Matki Boskiej z dwoma aniołami czuwa, jak zawsze, nad mieszkańcami chaty. Na półkach bardzo cenne pamiątki: siedem tomów *Słownika gwar kaszubskich* z piękną dedykacją „Naszej kochanej Aneczce, która tak dzielnie pomaga nam przy pisaniu słownika – ofiaruje na pamiątkę ks. Wujek z ciocią Hanką”. Chata nie zmieniła swego wyglądu od czasów, gdy wyszedł z niej ksiądz Bernard. Na dachu niezmiennie trwa bocianie rodzina, bo gdzie te ptaki nie gniazdują, „To mûszi bęc lëchô wies” (*Słownik...*).

W lutowe sobotnie popołudnie, po wspaniałej wieczornicy poświęconej pamięci księdza Sychty w wykonaniu dzieci ze szkoły w Puzdrowie, która to uroczystość zgromadziła liczną widownię, spotkały się bratanice dr. Bernarda Sychty. Są w rodzinnej chacie Sychtów trzy córki Leonarda Sychty i Agnieszki Zelewskiej (rodem z Sierakowic). Najstarsza **Anna Reclaf**, dwa lata młodsza **Elżbieta Reszka** i najmłodsza **Stefania Sychta**, która przez wiele lat swego życia mieszkała z Księdzem. Wspominają wielkiego człowieka, który szczęśliwym zrzędzeniem losu był ich wujem.

Jakie są Pani pierwsze wspomnienia o sławnym Wuju?

Stefania Sychta: Trudno sobie przypomnieć, jakie były pierwsze. Te, które mam, są bardziej z opowiadań, niż z mojej pamięci. Pierwszy raz znalazłam się w Pelplinie, gdy miałam trzy lata. Pamiętam Wujka, który w oczach małego dziecka był bardzo dostojnym panem siedzącym prawie zawsze w gabinecie i nad czymś pracującym, jeśli nie był w tym czasie w kościele.

Czy można mówić o przybranym ojcu – ks. Bernardzie i przybranej matce – ciotce Hance – w stosunku do Pani?

S.S.: Tak bym tego nie stawiała, Wuj też nie chciał, żeby tak myśleć. Ciocia Hanka, dzięki której trafiłam do Pelplina i która się mną zajmowała, również tak nie myślała. Oboje zawsze chcieli, żebym pamiętała, że mam własny dom, a oni chcieli tylko pomóc w trudnych chwilach rodzinie.

Była Pani kurierem przewożącym do Puzdrowa materiały do przepisywania słownika. Można rzec, że była to również pewna forma kierowania Pani w stronę domu i tworzenia z nim więzi.

S.S.: Tak. To tylko potwierdza tezę, że Wuj Sychta był niezwykle ważnym człowiekiem.

A w Puzdrowie na materiały czekała Anna, kolejna bratanica księdza. Babcia Anna, ciotka Anna i Pani również nosi takie imię.

Anna Reclaf: To imię nie jest przypadkowe. Noszę je za sprawą wyboru ojca, bo tak miała na imię jego matka i siostra. Chciał, aby to imię było nadal w rodzinie.

Jak Pani wspomina spotkania z Księdzem?

A.R.: Mój ojciec często organizował rodzinne wyjazdy do brata. Do Pelplina jechało się ze stacji kolejowej w Sierakowicach trasą na Pruszcz Gdański, tam była przesiadka do kolejnego pociągu. Ojciec zabierał ze sobą domowników, raz jednych, potem innych. Matka rzadko z nami podróżowała z powodu choroby. Więcej było wizyt w Pelplinie. Wuj rzadko odwiedzał Puzdrowo. Wolał odwiedzać inne rejony Kaszub i tam szukać materiałów do słownika, bo swoje strony, język i tradycje znał z autopsji. Zresztą chodziło przede wszystkim o czas, którego ciągle miał za mało. Ostatni raz był w domu rodzinnym w 1971 roku na ślubie moim ze Stanisławem Reclafem. Proboszczem parafii św. Marcina w Sierakowicach był wtedy ksiądz Jan Czapiewski, ale ślubu udzielał nam Wujek.

Jaki jest Pani udział w pracach nad słownikiem?

A.R.: Będąc piętnastoletnią dziewczyną zostałam wysłana przez ciotkę Hankę do Tczewa na kurs maszynopisania. W czasie rocznego kursu mieszkalam u Wuja na plebanii. Ciocia podjęła decyzję, zapewne wspólnie z Wujem, o konieczności zwerbowania kogoś do pomocy przy przepisywaniu haseł słownikowych, bo sama miała kłopoty ze wzrokiem i coraz gorzej widziała. Cały tom pierwszy przepisała ciocia Hanka. Pozostałe tomy w dużym stopniu są moim dziełem, ciocia robiła w nich korekty, niektóre strony też sama jeszcze wpisywała. Nie było łatwo,

Anna Reclaf

Elżbieta Reszka z mężem Janem

Stefania Sychta

pomyłki zdarzały się dość często, co nie dziwi, gdy zajrzymy do jakiegokolwiek hasła i zobaczymy, jak wygląda czcionka. Pisałam sporo jeszcze w Pelplinie, potem, po zamążpójściu, w Puzdrowie, a materiały, jak wspomniano wyżej, najczęściej przewoziła Stefania.

Jakie są Pani przemyślenia na temat wuja teraz, jako dorosłej osoby?

S.S.: O takich cechach jak skromność, pracowitość i wiele innych pozytywnych wszyscy piszą. Dla mnie bardzo ważną i coraz ważniejszą, w miarę upływu czasu, staje się jego wyjątkowa tolerancja. Tolerancja i szacunek dla drugiego człowieka. Sądzę, że są to kolejne jego wspaniałe cechy. Ksiądz był niezwykle tolerancyjny. Zawsze potrafił i chciał słuchać, szanował poglądy, inny sposób widzenia świata, sposób na życie. Potrafił porozumieć się z każdym, choć niekoniecznie musiał akceptować jego poglądy, ale pozwalał mu mieć swoje zdanie.

Czy zdarzały Mu się chwile słabości, zdenerwowania, gorsze dni?

S.S.: Rzadko. Raczej był opanowany, spokojny i wyważony.

A kiedy Go coś, niekoniecznie ktoś, irytowało?

S.S.: Jeśli był poirytowany, to zwykle miało to związek z Jego pracą. Kiedy nie mógł sobie poradzić z jakimś słówkiem, zwrotem, nie mógł do czegoś dojść, czy sprawdzić albo, gdy słowo usłyszał, a nie zanotował, strasznie cierpiał. Potem wszystko jeszcze sprawdzał i po latach nie mógł już do pewnych rzeczy wrócić, sprawdzić ich autentyczności, sposobu wymowy, czy kontekstu użycia słowa, to mogło Go irytować. Nigdy ludzie, najbliżsi czy dalsi. Nie przypominam sobie takich sytuacji.

Ksiądz był tytanem pracy. Pamięta Pani ludzi odwiedzających Go. Czy miał dla nich czas?

S.S.: To byli księża, najczęściej koledzy z seminarium. Przyjeżdżali do Pelpina w różnych sprawach, większość z nich zachodziła (rocznik był wyjątkowo liczny). Byli też księża, którzy pracowali jako wikariusze generalni w parafii katedralnej. Był ich cały szereg. Wymienić trzeba między innymi Księdza Trybulla, Nadolnego, Kreftę, Weltrowskiego. Ze świeckich ludzi przede wszystkim Kaszubi, których On odwiedzał w czasie urlopów, zawsze spędzanych na Kaszubach. Przede wszystkim jeździł do Łebcza, do księdza Lewińskiego, który zresztą był krewnym. Stamtąd robił swoje wyprawy w teren. Szczególnie interesowali Go Kaszubi z północy, bo środkowych znał z rodzinnego domu i ta kaszubszczyzna była Mu bliższa. Jako dziecko byłam z Wujem raz czy drugi na urlopie w Łebczu. Czasem z cicią Hanką Go tam odwiedzałyśmy.

Czy Ksiądz miał jakieś chwile dla siebie, czas na rozrywkę, czy tylko praca i zawsze tylko ona?

S.S.: Titan pracy – oczywiście. Bardzo szanował czas w myśl zasady, którą przejął od księdza bpa Dominika „Nigdy nie marnować czasu”. Rozrywką była dla Niego chwila przy kawie ze znajomymi, z którymi mógł porozmawiać o wszystkim, zawsze coś nowego usłyszeć. Rozrywką było też malowanie karykatur osób siedzących przy kawie, czy w ogrodzie. Bardzo się tym bawił, była to dla Niego znakomita rozrywka przynosząca wiele radości. Niektóre z karykatur charakterystycznie podpisywał. Zamiast podpisu rysował swoją własną karykaturę z wydatnym nosem. Na pewno rozrywką były też dla Niego spacery. Chodził, może nie za bardzo po mieście, ale po ogrodzie. Koło plebanii był mniejszy. Chodził też do ogrodu sąsiada, księdza Lidtkego, tam był większy. Gdy zamieszkał w kanonii, to miał już własny duży ogród. Dla dłuższego spaceru po prostu wyjeżdżał do lasu. Często wykorzystywał do tego gości, którzy przyjechali w odwiedziny samochodem. Wtedy prosił „Może byśmy się przejechali za miasto”?

Czy ten nawyk spacerowania był Jego własnym pomysłem, czy odbywało się to za namową siostry Anny, która miała na względzie sprawę zdrowotne?

S.S.: Był drobny, wątlý, stanowczo za dużo pracował, nie uprawiał żadnego sportu, nie grał w piłkę, spacerzy traktował zatem jako ruch dla zdrowia.

Czy ciocia Hanka i wuj Bernard mieli podobne charaktery? Wiemy już, jaki był On. A jaka była Ona?

Pogrzeb ks. Sychty 29 listopada 1982 r. w Pelplinie

S.S.: Zapewne się uzupełniali. Ciocia była duszą. Gdy On miał jakiś pomysł, Ona utwierdzała Go w nim. Wszystko z nią konsultował.

Czy potrzebne Mu były zapewnienia, że to, co robi, robi dobrze?

S.S.: Jeśli idzie o pracę naukową, nie miał żadnych wątpliwości. Czasem tylko potrzebował potwierdzenia. W późniejszym czasie taką rolę pełniły napisane przez kogoś recenzje, wystawiona jego sztuka, cytaty z jego słów. To było potwierdzeniem słuszności jego działań. Nigdy nie wątpił zresztą w ich celowość. Ciocia dodawała mu tylko otuchy i podtrzymywała na duchu, bo potrzebował wsparcia, jak każdy człowiek.

Elżbieta Reszka: Wuj pracował nawet w czasie odpoczynku. Kiedyś byliśmy w pelplińskim ogrodzie. Spacerowaliśmy. Nagle Wuj kazał Jankowi zatrzymać się i pozostać na miejscu. Sam szybko oddalił się. Wszedł do domu. To nas trochę zdziwiło, ale po chwili wrócił i prosił jeszcze raz powiedzieć słowa, które teraz chciał zapisać. Pamiętam, że zawsze bardzo szybko chodził. Chodził po ogrodzie, wchodził do gabinetu, żeby coś zapisać i znowu szybkim krokiem wychodził. To powtarzało się wielokrotnie.

A.R.: Wujek chętnie słuchał, jak mówimy my, młode pokolenie. Chciał wiedzieć ile w przekazie międzypokoleniowym się zmieniło. Wiedział jak mówił dziadek, ojciec i On, interesowało Go trzecie pokolenie i jego

język. Gdy gromadził materiały do słownika, chodził tylko do rdzen-
nych Kaszubów, unikał terenów, które zamieszkiwali przesiedleńcy.

E.R.: Przyjeżdżając do Puzdrowa brał ze sobą nas – dzieci, obchodził sąsiadów przy żniwach w polu, o wszystko ich pytał, o zdrowie się dowiadywał. Tym sposobem gromadził materiał leksykalny, o czym oni niekoniecznie musieli wiedzieć.

S.S.: Gdy jechałam do domu, Wuj zawsze przekazywał pozdrowienia dla teściowej Elżuni, bo była jego koleżanką z klasy. Wspominał: „Jô jã cygnął za warkòcze”.

E.R.: Teściowa z kolei wspominała, że Bernard, uczeń szkoły w Puzdrowie, rzadko wychodził w czasie przerw. Często coś robił, pisał.

Jak to się stało, że zwyczajny chłopiec, jak inni zresztą w tym wieku, stał się takim tytanem pracy. Czy spotkał kogoś w życiu, kto go tak ukierunkował?

S.S.: Wujek mówił, że ukształtował go przede wszystkim dom rodzinny. Matka wspominała Mu o wuju Pobłockim, pokazywała jego mały słowniczek, jeden z pierwszych kaszubskich. To Go bardzo zafascynowało, może było impulsem do przyszłej pracy. Poza tym ojciec dużo opowiadał. Nasza mama wspominała, że ojciec Wuja takie „wyce” opowiadał i „gdybym ja to mogła wszystko zapisać”.

E.R.: Tak. Dziadek umiał „szportować”, opowiadać kawały. Często brał je z autopsji.

S.S.: Jak już wspomniałam, pierwszym ogniwem kształtującym był dom. Osobą ważną był również nauczyciel języka polskiego w Gimnazjum Polskim w Wejherowie – Michał Urbanek, który wspierał pierwsze próby pisarskie. Ważną osobą był też pan Bilikiewicz, przyjaciel Wuja, który mawiał „Bernard, wykonujesz świetne rzeczy. Musisz coś z tym zrobić. Nie pisz tego tylko dla siebie”. Sam pomysł, praca, zacięcie i zainteresowanie kulturą Kaszub zostały jednak zdecydowanie wyniesione z domu.

To był niezwykle człowiek. Swoimi zainteresowaniami i dokonaniem mógłby obdarzyć wielu ludzi i każdemu starczyłoby pracy na całe życie.

S.S.: Kilka razy odwiedził Wuja językoznawca zajmujący się gwarami warmińsko-mazurskimi – profesor Riman z Uniwersytetu w Kilonii, który zajmował się podobnymi badaniami jak Wujek. Byli też ze sobą w kontakcie listowym, pytali siebie nawzajem o różne sprawy. Profesor oglądał warsztat pracy Wuja, liczne fiszki z notatkami, sposób pracy i był pełen podziwu. Ja jednak zrozumiałam wiele dopiero wtedy, gdy pojechałam do Kilonii na zaproszenie profesora. Spędziłam tam miesiąc, zobaczyłam jego warsztat pracy na uniwersytecie. Przede wszystkim otaczał go sztab ludzi, asystentów, którzy pracowali w terenie. Inni zapi-

sywali materiały na fiszkach, przygotowywali do druku. On sam był tylko redagującym i nadzorującym prace.

W testamencie ksiądz Sychta zapisał: „Na wypadek mojej śmierci czynię moją bratanicę Stefanę Sychta, urodzoną 24 I 1955 r., spadkobierczynią całej mojej własności wraz z prawami autorskimi...” Czy zechce Pani ujawnić co, poza prawami autorskimi do 7-tomowego *Słownika Gwar Kaszubskich*, kryło się jeszcze pod pojęciem „całej mojej własności”.

S.S.: Wuj nie miał większych dóbr materialnych. Mieszkał w mieszkaniu służbowym. W testamencie jest mowa głównie o ruchomościach z mieszkania i o wszystkich prawach autorskich, głównie notatkach i obrazach.

Czy Wuj obdarowywał ludzi namalowanymi obrazami?

S.S.: Tak. Bardzo często. Szczególnie we wcześniejszych latach, gdy dużo malował. Bardzo dużo Jego obrazów jest wśród ludzi. Nie sposób dziś wymienić u kogo. Bardzo często darował obrazy ludziom, którzy w jego pojęciu byli świetnymi informatorami.

Można odtworzyć listę namalowanych obrazów? Czy Ksiądz gdzieś notował, zapisywał ich tytuły?

S.S.: Takiej kartoteki nie prowadził. Sporo obrazów mogło znajdować się u rodziny Bilikiewiczów. Także w rękach ludzi ze świata nauki, z którymi dyskutował na temat słownika, bo zanim rozpoczął końcową fazę pracy nad słownikiem, dyskutował ze sławami językoznawczymi nad jego kształtem. To było dzieło naukowe. Wracając do malarstwa – malował chętnie, często i sporo. Ostatnie obrazy namalował w kanonii. To były trzy obrazy: „Maki”, „Kutry” i „Łan zboża”. „Kutry” komuś jeszcze podarował.

Pośród spuścizny są też rękopisy.

S.S.: Tak. Na ogół są to szczątki, które udało się zachować, fragmenty sztuk, sporo materiałów po prostu zaginęło, szczególnie w czasie wojny.

Rok 2007 – rokiem Sychty. Taką uchwałę podjęła Rada Gminy Sierakowice w ubiegłym roku. Podobną na początku 2007 roku przyjęło też Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. By ten rok i wybitnego Kaszubę należycie uczcić, warto by było dać Kaszubom i nie tylko im możliwość zaopatrzenia się w pomnikowe dzieło doktora Bernarda Sychty, czyli w *Słownik gwar kaszubskich*. Jakie jest stanowisko właścicielki praw autorskich w tej sprawie? Jakie są możliwości i warunki wznowienia słownika?

S.S.: Niewątpliwie należy wznowić *Słownik*. Sądzę jednak, że wydanie go w znormalizowanej współczesnej kaszubszczyźnie jest w tej chwili

raczej niemożliwe. Po pierwsze nie byłoby to już to samo, co zapisał Wujek wedle normy opisanej we wstępie do dzieła. Po drugie jest w nim pisownia ustalona według międzynarodowych standardów, więc ułatwia pracę nad tekstami innym, np. nie-Kaszubom. Po trzecie przy przepisywaniu można popełnić błędy, a tego chciałabym uniknąć. Zatem sądzę, że w grę wchodzi tylko reprint.

Niewielu ludzi ma w swym posiadaniu *Słownik* księdza Sychty, bo nakład był niewielki, a wielu chciałoby go mieć. Niestety czas pokazał, że druga próba wydania *Słownika*, podjęta przez władze Gminy Sierakowice, spełzła na niczym. Nadal nie mamy wznowienia tego niezwykle ważnego i cennego dzieła. Można tylko dodać, że od początku mowa była o reprimie.

Rozmawiała *Danuta Pioch*

Może mi kiedyś policzą Kaszuby...

Od śmierci ks. Bernarda Sychty minęło 25 lat, jednakże pamięć o Nim trwa nadal. Nie ma chyba Kaszuby, który nie wiedziałby, kim On jest. Jego życie to posługa dla Kaszub. Znany pisarz, artysta, ksiądz. Niewątpliwie na wielu osobach wywarł ogromne wrażenie. Dzięki Niemu nie-jeden został patriotą kaszubskim. Mieć taką osobę w rodzinie, to powód do dumy. Tak samo uważa bratanica ks. Sychty – Anna Reclaś, która mieszka w domu rodzinnym wujka. Rozmawiając z Panią Anną, od razu można zauważyć, że język kaszubski w jej rodzinie był i nadal jest bardzo ważny. Mówi po kaszubsku i uważa, że nie należy się tego wstydić, gdyż jest to nasz ojczysty język.

Co mówi o wujku i co sądzi o wydaniu dzieł ks. Bernarda Sychty, które jeszcze nie zostały opublikowane, w rozmowie z nią poniżej.

Na pewno każdy, rozmawiając z Panią na temat księdza Bernarda Sychty, pyta, jaki był wujek. Niewątpliwie można mówić o Nim dużo. A jednym słowem – jaki On był?

Anna Reclaś: Trudno odpowiedzieć jednym słowem. Wujek był bardzo dobry, a zarazem skromny, więc gdyby chcieć określić Go jak najkrócej, to chyba trzeba powiedzieć, że był niepowtarzalny.

Ks. Bernard Sychta niezwykle umiłował Kaszubów, jak i język kaszubski. A jak było z tą kaszubszczyzną na co dzień?

Język kaszubski był dla Niego bardzo ważny. Pamiętam, że przy Nim zawsze trzeba było mówić po kaszubsku. Bardzo tego pilnował i zwracał uwagę, gdy ktoś mówił po polsku.

Kilka lat mieszkała Pani w Pelplinie i pomagała wujkowi przy przepisywaniu *Słownika gwar kaszubskich*. Czy ciężko było pracować dla człowieka, który był bardzo pracowity, rzetelny i skrupulatny?

To prawda, wujek był niezwykle pracowity. Wszystko, co robił, wyko-

nywał zawsze dokładnie. Nad przepisywaniem słownika na maszynie, bo to był mój udział w tym dziele, czuwała jednak ciocia Hanka. To ona sprawdzała po kilka razy przepisane zwroty i wprowadzała korekty.

Jak to jest mieć sławnego wujka?

Jest to naprawdę bardzo miłe uczucie. Rozpiera mnie duma, że miałam takiego wujka. Należy jednak podkreślić, że był On niebywale skromną osobą. Gdy się przebywało w Jego towarzystwie, to nie dawał odczuć, że jest kimś sławnym.

Kolekcjonuje Pani wszystkie wzmianki o wujku w gazetach czy magazynach. Dlaczego?

Sprawia mi to wielką przyjemność. Takie informacje na pewno będą pamiątką dla przyszłych pokoleń. W ten sposób pamięć o wujku pozostanie na dłużej. Z drugiej strony miło czytać o swojej rodzinie w gazetach.

Ostatnio głośną sprawą jest problem wydania i opublikowania dzieł księdza Bernarda Sychty, których prawa autorskie posiada Pani siostra. Co Pani sądzi na ten temat?

Według mnie dzieła wujka powinny zostać opublikowane i wydane. Światła dziennego nie ujrzały jeszcze niektóre sztuki teatralne. Gdybym ja posiadała prawa autorskie, wydałabym te dzieła, chociażby z myślą o dzieciach.

Ks. Sychta pisał swoje dzieła z przeznaczeniem dla Kaszubów. Czy nie uważa Pani, że nie wydając tych książek pozbawia się ludzi dostępu w jakimś sensie do kaszubszczyzny i kultury?

Myślę, że na pewno wujek pisał z nadzieją, iż Jego dzieła zostaną opublikowane. Wszystko, co robił, robił z myślą o innych. Jeśli owe prace nie zostaną wydane, w jakimś stopniu będzie to strata dla kultury kaszubskiej. Jednakże prawa autorskie posiada moja siostra i decyzja należy do niej.

Czy po tylu różnych uroczystościach na przestrzeni lat, gdy jest Pani zapraszana na uroczystości poświęcone ks. Bernardowi Sychcie, odczuwa Pani wzruszenie?

Jest to coś niezwykłego. Dla mnie, jako bratanicy, jest to za każdym razem szczególnie przeżycie. Mimo upływu lat wzruszenie odczuwam nadal.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiała *Anna Lehmann*

Ksiądz Władysław Szulist

Ksiądz dr Bernard Sychta doczekał się dwóch dzieł na swój temat. Jednym z nich jest *Piastun słowa* autorstwa ks. Jana Walkusza, autorem drugiego dzieła zatytułowanego *Pro memoria. Ks. Bernard Sychta (1907–1982) a Kociewie...*, jest prof. Józef Borzyszkowski. Swoją osobowością, licznymi talentami i zainteresowaniami zasłużył sobie na te publikacje oraz dogłębne ukazanie jego osoby. Bernard Sychta to nie tylko kapłan, to również pisarz, dramaturg, poeta, leksykograf, językoznawca, etnograf, malarz i karykaturzysta. Autora *Słownika gwar kaszubskich* należy zaliczyć do największych synów Ziemi Kaszubskiej.

Ponieważ jego życiorys jest znany z kilku innych opracowań, zwrócę uwagę na momenty mniej znane, a jednak godne podkreślenia, by w ten sposób ukazać pełniejszą sylwetkę tego wybitnego uczonego.

Nauka nie znosi dorywczości, w niej potrzebne jest powołanie, pełne oddanie, systematyczność, dalekosiężne planowanie, pasja, dla której się żyje bez reszty, która wyzwała siłę i poświęcenie. Autor *Słownika gwar kaszubskich* niegdyś pisał: „kto chce rozpalać innych, sam musi płonąć”.

By realizować swoje plany, musiał wykazać się niesłychaną determinacją w dążeniu do zamierzonego celu i już za życia był owiany legendą, trafne są zatem słowa, które o nim w trakcie pogrzebu powiedział E. Breza: „dzieło winno chwalić mistrza”.

Ks. Sychta był świadomy swojej misji i to zarówno w *opus vitae* – słownikach, jak też roli mowy kaszubskiej, której „zawdzięcza Polska, że morze śpiewa jej pieśń nieustanną”.

Trzeba nadmienić, że jego życie nie było usłane kwiatami. Zdrowie miał wątłe i słabe. Jak każdy człowiek, zmagał się z losem przeżywając radości i troski, ale nigdy nie pozwolił, aby sprawa kaszubska na tym ucierpiała. Spośród księży bliższe kontakty utrzymywał jedynie z ks. Bolesławem Lewińskim i ks. Stefanem Trzczańskim. Decydując się na tak ważne dzieła, jak słownik kaszubski, kociewski i pracę literacką, musiał z determinacją ograniczyć znajomości i życie towarzyskie. Jednym z proble-

sprawę, że dokończenie słownika kaszubskiego jest zadaniem jego życia, w związku z tym trzykrotnie prosił swego przełożonego biskupa o zwolnienie go z obowiązków proboszcza w Pelplinie. Stąd nie tyle złowieszcze, co prorocze były słowa, które pisał do prof. H. Taborskiej 12 grudnia 1964 r.: „ponieważ wydanie całości trwałoby ok. 20 lat. Na pewno nie będą wtedy między żyjącymi”.

Zwolnienie z obowiązków nie nastąpiło, w 1969 r. sam podjął decyzję o przejściu na emeryturę, później zaś przysłyły urzędowe pisma potwierdzające ten stan. Umożliwiło mu to opracowanie także słownika kociewskiego, chociaż jego trzeci tom wydali już po śmierci najbliżsi. Tym razem decyzja Bernarda Sychty była przewidująca, zaś przełożony się mylił. Za ten krok spotkała autora dość ostra krytyka na jednym ze spotkań w Pelplinie z udziałem ok. 400 księży. Ocena przełożonego nie była przewidująca, a raczej była brakiem właściwego rozeznania hierarchii wartości. Władza przełożonego minęła, a wielokierunkowy i trwały dorobek ks. Sychty pozostał w kulturze polskiej i słowiańskiej. Warto także zaznaczyć, że jego słowniki zawierają m.in. utrwaloną na piśmie dokumentację religijnej kultury Kaszub i Kociewia.

Autor, pomny starożytnej maksymy *Amicus Plato, sed magis amica veritas*, wiedział, o co walczył, bo praca naukowa stała się dla niego powołaniem, dla którego żyje się bez reszty. Potrafił sam siebie określić, idąc własnymi drogami. Podejmował w życiu śmiałe decyzje, nieraz wbrew opinii własnego środowiska, świadczące o jego wielkiej osobowości jako człowieka, kapłana i uczonego.

W swojej książce ks. J. Walkusz napisał o B. Sychcie: „Znamionowała go zarówno cierpliwa i unikliwa systematyka naukowa, jak również wrażliwość estetyczna, a w stosunku do innych szczerza dobroć i życzliwość wobec ludzi”. Dodałbym jeszcze od siebie, że w przyjaźni był wierny i oddany bez granic, niezależnie od czasowych koniunktur, co mogę sam potwierdzić, gdyż mi się nieraz zwierzał. Potrafił nawet coś znieść dla kogoś, co jest przymiotem wielkich ludzi.

Gdy byłem w klasach X–XI (1952–1954) Collegium Marianum w Pelplinie, wiele słyszałem o autorze *Słownika*. Dopiero jednak, gdy znalazłem się w Seminarium Pelplińskim w 1954r., często do niego zachodziłem, gdy było wyjście kleryków do miasta. Podziwiałem wówczas rozłożone karty do słownika kaszubskiego na meblach, biurku, a nawet na podłodze. Tam panował duch prawdziwej nauki, a tego mu nieraz inni zazdrościli. I tak trwało to do moich święceń kapłańskich, które otrzymałem 12 lipca 1959 r. Odwiedzałem go również w latach 1959–1972 będąc wikarym, a także po 1972 r., gdy zostałem proboszczem w Mściszewicach.

Jeszcze inny osobisty epizod tu wspominam. Otóż jego kuzynka, Kazimiera Karszny z Sierakowic, była żoną mojego wujka Ignacego

Jakubka, który zginął w Sarajewie w czasie II wojny światowej. U Kaziemierzy, która pracowała w restauracji w Sierakowicach, nieraz bywałem będąc klerikiem w latach 1954–1959.

W czasie pogrzebu autora *Słownika* w 1982 r. prof. E. Breza powołał się na maksymę: „wielka część mego jestestwa uniknie śmierci”. Odnosi się to przede wszystkim do dorobku naukowego i literackiego ks. B. Sychty. S. Jank tak pisze: „Można się zgodzić z powiedzeniem austriackiej poetki Marie von Ebner-Eschenbach, że porządny talent i porządny człowiek rzadko tworzą jedność”. Ks. Sychta był zaprzeczeniem tego stwierdzenia, jest doskonałym przykładem tej jedności.

Warto przypomnieć, że słownik kaszubski w siedmiu tomach (o który tak zabiegał ks. B. Sychta, by mieć czas na jego ukończenie) ofiarowało Seminarium Duchowne w Pelplinie papieżowi Janowi Pawłowi II w dniu 3 czerwca 1979 r. w Gnieźnie, jako dar przedstawiciela pelplińskiego środowiska naukowego. Nic lepszego i godniejszego nie miała diecezja chełmińska, aby ofiarować tak dostojnemu gościowi.

Obecnie wyrażamy naszą wdzięczność ks. Sychcie nazywając jego imieniem ulice, biblioteki, szkoły, upamiętniamy wydarzenia tablicami pamiątkowymi. Warto przypomnieć tablicę na domu parafialnym w Skórczu, Bibliotekę Publiczną jego imienia w Pelplinie, Starogardzie Gdańskim, ulice w Pelplinie i Sierakowicach, Katolickie Liceum Ogólnokształcące w Świeciu, Szkołę Podstawową w Kościerzynie i Puzdrowie. Realne staje się jego wyznanie: „nigdy nie myślałem, że wieczór życia może być aż tak piękny”. Na innym miejscu wyraził się tak: „może mi kiedyś policzą Kaszuby, że je tak kochał, tak się dla nich trudił”. W tej chwili czynią to dla niego: diecezja Pelplińska, Kaszubi, polscy uczeni, europejscy sławiści, a nawet w Ameryce Północnej.

Ks. Władysław Szulist

Ksiądz Alojzy Weltrowski

Do parafii w Pelplinie prowadzonej przez księdza Bernarda Sychtę przyjechałem w ramach dekretu ks. biskupa Kazimierza Józefa Kowalskiego 5 października 1960 roku i pracowaliśmy razem do 8 września 1961 roku. Dotychczas ks. Sychtę znałem tylko z opowiadań kleryków i z wykładów w seminarium duchownym. Wkrótce poznałem go osobiście jako jego wikariusz.

Od początku przyjął mnie życzliwie razem ze swoją siostrą Hanką. Wiele chwil spędziliśmy razem spacerując po ulicach Pelplina i poruszając przy tym problemy duszpasterskie, a także omawiając zakres mojej pracy w parafii. Wyglądała ona nieco inaczej niż na terenie diecezji, bo przecież to Pelplin. Homilie niedzielne głosili profesorowie i klerycy. Główne nabożeństwa też odbywały się w katedrze – dziś bazylice. Byłem zatem współpracownikiem ks. Sychty – proboszcza parafii katedralnej. Miejscem naszej pracy duszpasterskiej był tak zwany „kościółek” – w odróżnieniu od wspaniałej katedry.

W czasie mojej pracy w parafii ks. Sychta pracował nad swoim *Słownikiem*. Nieraz cały pokój i gabinet, biurko i inne płaszczyzny były założone karteczkami z hasłami do słownika. Żył tą pracą. Absorbowała go całkowicie. Dziwiłem się, że chodząc między tymi karteczkami w sutannie, mimochodem ich nie stracił, a przecież w trakcie chodzenia sutanna szeleści i można nie usłyszeć spadających fiszek. Strach pomyśleć, co by się stało, gdyby spadając pomieszały się.

W trakcie niecałego roku mojego pobytu w parafii i wspólnej pracy ks. Sychta pisał też teksty pieśni kościelnych, które, jako wikariusz obdarzony dobrym słuchem, wprowadzałem ucząc parafian śpiewu. Nie było komputerów, na powielacze trzeba było zgody urzędów państwowych – zresztą tylko seminarium duchowne nimi dysponowało i były zablokowane. Brak było zgody władz komunistycznych na używanie tego rodzaju sprzętu (lata Gomułki). Uczyliśmy więc śpiewu ze słuchu i na pamięć z pomocą pana organisty – Leona Jaworskiego, który do dziś

Ksiądz Alojzy Weltrowski

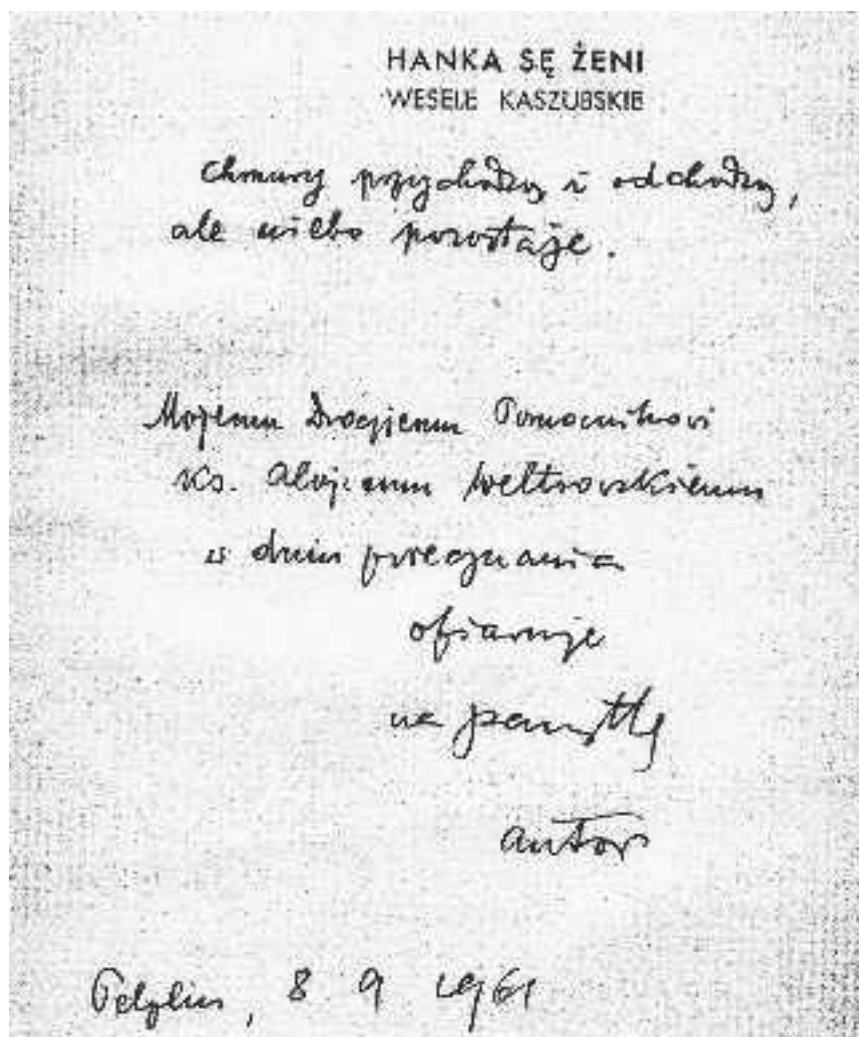

gra na organach w Pelplinie, też bardzo chętnego do wykonywania tych pieśni. Tekst oryginalny jednej z nich (o chorych) posiadam do dziś.

W tym też czasie – 1961 rok – przypadała peregrynacja Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej w Pelplinie, a ks. Sychta otrzymał od Ks. Biskupa Ordynariusza zlecenie napisania pieśni powitalnej na te uroczystości. Powstała wtedy znana pieśń: „Niestrudzona w swej pielgrzymce”. Bywało nieraz i przy innych pieśniach, że byłem pierwszym słuchaczem i recenzentem tekstów: „Niech ksiądz słucha, niech ksiądz słucha... napisałem... czy to tak może być... a może to słowo zmienić?” Niestety, nie miałem talentu poetyckiego, ale słuchałem cierpliwie i aprobowałem.

Bardzo serdeczny kontakt powstał pomiędzy nami po moim odejściu z Pelplina. Stało się to na skutek zamknięcia przez władze komunistyczne niższego seminarium duchownego, gdy na moje miejsce został przydzielony ks. Józef Trybull – dotychczasowy prefekt niższego seminarium. Niejednokrotnie specjalnie przyjeżdżałem do ks. proboszcza na gościnę, nawet bez okazji.

Podczas jednej z takich wizyt otrzymałem prezent – jeden z wielu obrazów – pejzaż – ukazujący drogę na Kaszubach. Jestem jednym ze szczęśliwych posiadaczy tego rodzaju pamiątki, która do dziś wisi w moim gabinecie – biurze parafialnym.

Dedykacja wpisana ks. A.Weltrowskiemu przez autora *Hanki*...

Z moim byłym proboszczem prowadziłem korespondencję, gdy byłem wikariuszem w Smętowie Granicznym. Ks. proboszcz Sychta pisał, że w dowód uznania dla jednego z nadesłanych życzeń, które „były mi miłe, umieściłem je w zbiorach mojej korespondencji, co *nota bene* bardzo rzadko czynię” (Korespondencja z maja 1964 roku).

Powodem do dumy jest też, będąca w moim posiadaniu, dedykacja autorska w *Słowniku gwar kaszubskich* zamieszczona w drugim tomie. Dedykacja została ulokowana w zakupionym przeze mnie komplecie,

bo jak mówił ks. proboszcz „niewiele dali mi autorskich egzemplarzy, a mam zobowiązania wdzięczności wobec wielu osób. Jeśli ksiądz kupi, to ja wpiszę dedykację”. I tak się stało.

W 1980 roku wydano drugą pracę ks. Sychty – *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*. W I tomie tej pozycji figuruje następujący wpis: „Mojemu byłemu wikaremu, ks. proboszczowi Alojzemu Weltrowskiemu, z najlepszym wspomnieniem ofiaruje na pamiątkę Ks. Bernard Sychta – Pelplin, 21 czerwca 1980 roku”.

Będąc już na samodzielnej parafii w Niestępowie prawie regularnie pisywałem życzenia świąteczne do ks. Sychty i otrzymywałem je również od niego. Posiadam kilka takich odręcznie pisanych życzeń z lat 1961, 1965, 1968, 1969, 1973, 1976. Wśród nich są też gratulacje z racji mojej nominacji na samodzielną parafię w Niestępowie. Otrzymałem również, na pamiątkę pracy w Pelplinie, jako prezent pożegnalny, książkę jego autorstwa sprzed wojny (z 1937 r): *Hanka sã żeni* z piękną dedykacją: „*Chmury przychodzą i odchodzą, ale niebo pozostaje* – Mojemu Drogiemu Pomocnikowi... w dniu pożegnania ofiaruje na pamiątkę – autor. Pelplin 8.9.1961”. Nieraz w swoim życiu to motto sobie powtarzałem.

Niestety, podczas mojego pobytu w Pelplinie, nie powstał żaden obraz. Jakiś czas potem, odwiedzając plebanię w Pelplinie i jej miłych mieszkańców, zastałem ks. Sychtę akurat przy sztalugach. Nie pamiętam już, jaki obraz malował, ale zapamiętałem jak go tworzył. Mówił: „księżu, ze mną to jak z kobietą, najpierw chodzę z pomysłem, potem następuje poród, czyli maluję, trzeciego dnia upiększam dzieło, a czwartego dnia cieszę się nim jak matka dzieckiem”.

Był też znany ks. proboszcz Sychta z tego, o czym też wiele razy prasa donosiła, że swoim rozmówcom w toku rozmowy malował karykatury. Moi rodzice, mój brat – ksiądz Jan, wszyscy zostaliśmy obdarzani karykaturą i to nie jeden raz. Została z nich tylko jedna – moja, która bawi oko po dziś dzień, ile razy na nią spojrzę.

Zawiązana pomiędzy nami nić nie zerwała się do dziś. Choć Księdza Sychty nie ma już wśród żywych, zawsze odwiedzam Go, ilekroć jestem w Pelplinie – zmieniło się tylko miejsce, ale On wciąż tam jest. Nie wyobrażam sobie wizyty w tym miejscu bez modlitwy nad Jego skromną mogiłą, jak również nad mogiłą pochowanych tam kapłanów.

Ks. Alojzy Weltrowski

Księdzu kanonikowi Alojzemu Weltrowskiemu, proboszczowi parafii w Niestępowie należącej do dekanatu żukowskiego, serdecznie dziękuję za spisane wspomnienia – Danuta Pioch.

Ksiądz Bronisław Dawicki

Już wiosną 2006 roku w redakcji „Wiadomości Sierakowickich” wyraził ksiądz takie pragnienie, żeby rok 2007 uczynić rokiem księdza Bernarda Sychty. Ten pomysł został zrealizowany do tego stopnia, że nie tylko w Sierakowicach uczczono pamięć naszego Rodaka. Znał go ksiądz osobiście, proszę więc podzielić się swoimi wspomnieniami ze spotkań z księdzem Sychtą.

Ks. Bronisław Dawicki: Chociaż sam nie jestem Kaszubą, jako kleryk Seminarium Pelplińskiego w latach 1967–1973 wielokrotnie odwiedzałem księdza z grupą seminaryjnych kolegów – Kaszubów. We wtorki i piątki mieliśmy czas na wyjścia, tak zwane *exit*, i wtedy kierowaliśmy się do kanonii, w której mieszkał ksiądz Sychta. Wśród odwiedzających byli między innymi: ks. Roman Cieszyński, obecnie proboszcz w Kielbasinie, ks. Stanisław Majkowski, kustosz sanktuarium w Swarzewie, ks. Witold Kreft, teraz proboszcz w Starogardzie, a pochodzący z Sianowa, ks. Stanisław Piastowski wtedy z Szemudu, a dzisiaj proboszcz w Toruniu i wielu, wielu innych. Byliśmy tam bardzo serdecznie przyjmowani. Atmosfera była wspaniała – pani Hanka częstowała nas kawą, a ksiądz sadzał wokół siebie na kanapach i przepytywał. Najpierw dopytywał się, skąd jesteście, z jakich stron, z jakich parafii, bo szukał ludzi z okolic, z którymi miał mało kontaktu. Przepytywanie dotyczyło jego głównego zajęcia czyli zbierania słówek kaszubskich. Zazwyczaj zwracając się do kleryka pytał: powiedz no mi, jak się u was mówi na to (tu wymieniał ważne dla niego słowo). Gdy usłyszał odpowiedź, to przeważnie kwitował ją stwierdzeniem: tak jô so mësłôł. A pani Hanka nie tylko parzyła kawę, ale również zapisywała te nowo pozyskane brzmienia słów na fiszkach i układała je w podłużnych kartonikach. Bo ksiądz Sychta był chyba nie za bardzo zorganizowanym człowiekiem.

Dla nas młodych chłopców był może trochę dziwakiem, ale bardzo życzliwym, nie wyniosłym, nie stwarzającym dystansu, jaki dzielił kanonika od kleryka. Nie uszyscy mieli do nas takie podejście. Wiedzieliśmy,

że nie lubił odprawiać mszy w katedrze w asyście kanonickiej według rytu przedsoborowego, trydenckiego, a taki miał obowiązek. Bardzo przeżywał, że coś pominię, cierpiał, gdy go napominano. Ksiądz Sychta żył w innym świecie, on był wielkim człowiekiem. Jednak pamiętam dobrze, że był przeciwnikiem wprowadzania języka kaszubskiego do liturgii. Uważał, że językiem odświętnym jest język polski i tak jak ludzie ubierają się odświętnie idąc do kościoła, tak i powinni w kościele używać odświętnego języka.

Najbardziej lubiłem oglądać jego obrazy – akwarele, zawieszone w mieszkaniu. W nich było coś z niego, z jego nieśmiałości, delikatności. Były takie zamglone, ulotne, nie rzucające się w oczy – to był cały ksiądz Sychta.

Byłem zaskoczony jego pamięcią, gdy przysłał mi życzenia prymitywne. Przecież byłem jednym z wielu, którzy go odwiedzali. Ta pamięć była dla mnie bardzo wzruszająca.

Zakończyły się obchody Roku Księdza Sychty, pora by podsumować te różne wydarzenia, które przyniosł. Co księdzu najbardziej utkwiło w pamięci?

Zaczął się od spotkania w ogrodzie plebanijskim, gdzie zawiązał się komitet organizacyjny i wtedy właściwie pojawiły się różne propozycje imprez, uroczystości, które miały ten Rok wypełnić. Jedną z pierwszych była wieczornica w szkole w Puzdrowie. Mnie ten wieczór bardzo zapadł w pamięć i chyba wszystkim się podobał, ponieważ postanowiono go powtórzyć w sierakowickim gimnazjum. Imponujący był i wybór tekstów, i wybór form, i poziom wykonawców. Przecież to niewielka szkoła podstawowa! Należą się podziękowania pani Teresie Piotrowskiej, ówczesnej dyrektorce szkoły, że tak chętnie zgodziła się taką wieczornicę zorganizować.

Jednego z pomysłów nie udało się zupełnie urzeczywistnić – mam na myśli wznowienie *Słownika gwar kaszubskich*. Ksiądz był jednym z odpowiedzialnych za to zadanie. Proszę powiedzieć, dlaczego nie udało się w tej sprawie.

Nie osiągnięto porozumienia w sprawie praw autorskich. Rozmowy prowadziliśmy wspólnie z panem wójtem. Ze wstępnych ustaleń wynikało, że nie powinno być większych problemów. Chodziło o wykonanie reprintu, czyli fotograficznego zwielokrotnienia poszczególnych tomów. Była też wstępna zgoda Wydawnictwa Bernardinum, które ma przecież doskonałe doświadczenia w tego typu edycjach, ponieważ ma w swoim dorobku wznowienie *Biblii* Gutenberga. Miało to być przedsięwzięcie rozłożone na lata, a zabezpieczenie finansowe gwarantowała gmina.

Klerycy WSD w Pelplinie z ks. Sychtą – wśród nich ks. Bronisław Dawicki

Niestety, mimo wstępnych nadziei rozmowy zostały zawieszone, nie udało się osiągnąć konsensusu. A szkoda! Pewnie taka szansa już się nie powtórzy.

Nie tylko dla uczniów z Puzdrowa, ale również dla szerszego ogółu stał się ksiądz Sychta postacią godną najwyższego uznania i ewentualnym wzorem do naśladowania. Zresztą takich postaci jest w dziejach Sierakowic więcej; że wspomnę księdza Łosińskiego czy księdza Reiche. Wszyscy byli kapłanami. Zapytam więc przewrotnie: czy osoba duchowna może być wzorem osobowym dla współczesnego człowieka? Myślę, że w wymienionych postaciach są cechy, które i dzisiaj mają dużą wartość, a wcale nie są ściśle związane ze stanem kapłańskim. Na przykład u ks. Łosińskiego była to postawa społecznikowska – zachęcanie ludzi do organizowania się, do współpracy, a obrona przed germanizacją. Czyż i dzisiaj nie potrzeba ludzi chcących służyć społeczeństwu? Również ksiądz Walter Reiche (niemiecki ksiądz, który w czasie okupacji hitlerowskiej był duszpasterzem w Sierakowicach, ze względu na swoje zasługi został Honorowym Obywatel Sierakowic) jest przykładem godnym upowszechniania: potrafił się wznieść ponad narodowościowe

uprzedzenia. A ksiądz Sychta wśród wielu zalet miał i tę, że bardzo cenił wykształcenie. Sam uczył się przez całe życie i bardzo wspierał swoich bliskich w zdobywaniu wykształcenia. Wydaje mi się, że dzisiejszym sierakowiczanom brakuje tego pędu do wiedzy; większość z nich woli jak najszybciej pracować i zarabiać, wykształcenie nie jest wartością cenioną. Znowu chciałoby się powiedzieć – a szkoda!

Parafia św. Marcina zadbała o upamiętnienie niektórych księży w tak zwanym sierakowickim panteonie. Czy celem tej inicjatywy jest utrwalanie pamięci o osobach, mogących być wzorami do naśladowania?

Wykorzystano do tego celu odbudowaną z inicjatywy Rady Parafialnej kaplicę cmentarną, która pierwotnie była grobowcem rodziny Łaszewskich, fundatorów tutejszej parafii i cmentarza. Pan Jarosław Wójcik wysunął myśl, aby z tej kaplicy uczynić Sierakowicki Panteon ludzi zasłużonych dla tej ziemi. Postanowiliśmy umieszczać w niej tablice pamiątkowe postaci związanych z Sierakowicami, postaci znaczących w historii Sierakowic. Na początek umieszczono tam tablice poświęcone trzem osobom: księżom Bernardowi Łosińskiemu, Tadeuszowi Klanowi (przeniesione z zewnętrznych murów kościoła), którzy byli onegdaj tutaj proboszczami, oraz księdzu Bernardowi Sychcie. Tablica ta została ufundowana przez członków ZK-P w Sierakowicach. Postaraliśmy się, żeby kaplica została ukończona i poświęcona przez biskupa pelplińskiego Jana Bernarda Szlagę podczas trwania Roku Księdza Sychty, a tablicę zaprojektował artysta Jarosław Wójcik. Wydaje mi się, że w przyszłości miejsce to może być swoistym panteonem, skupiającym pamięć o ludziach ważnych dla Sierakowic i godnych zachowania w pamięci naszej społeczności.

Rozmawiała *Maria Dyczewska*

Zdjęcie ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej w Pielplinie

Trzeba płonać

Wielki człowiek z małego Puzdrowa

Gdy słyszę o tym, że nie ma dziś autorytetów, to myślę, że może nim być najślawniejszy nasz rodak – ks. Bernard Sychta. Nie tylko znawcy jego słownikowych dokonań i nie tylko miłośnicy jego literackiej twórczości, ale wszyscy ludzie, którzy kiedykolwiek zetknęli się z jego osobą, wspominają księdza Sychtę z szacunkiem, z uznaniem i... z miłością. Czyż to nie jest prześwietny wzór osobowy?

Na początek przypomnijmy jego pracowitość; tyle lat nieustannej pracy twórczej, tyle dbałości o każdy szczegół wkładany w naukowe i literackie utwory! A ta praca wykonywana równolegle z obowiązkami duszpasterza, kapelana i wykładowcy. I w każdej dziedzinie – systematyczność, gorliwość, solidność. Nie marnował swojego czasu. Wszak robił nieporównanie więcej niż przeciętny człowiek, z własnej woli zresztą, a nikt nie wspomina, żeby kiedykolwiek odtrącał osobę potrzebującą jego czasu. Więc uczmy się od ks. Sychty nie marnotrawić czasu, każdą chwilę wypełniać pożytecznym zajęciem.

Obok pracowitości warto chyba pamiętać o wielkiej żarliwości, z jaką ten Kaszuba z Puzdrowa wszystko robił. Znany jest z powiedzenia – kto chce zapalać innych, sam musi płonąć. On był płomieniem; rozpałał i rozpała przede wszystkim miłość do mowy kaszubskiej, do tego kaszubskiego skrawka ziemi na Pomorzu i do ludzi z niej żyjących. Zaangażowanie emocjonalne towarzyszyło i innym jego pracom, na przykład o ludziach chorych psychicznie, którymi przyszło mu się opiekować, pisał i mówił nie tylko z szacunkiem, ale też z miłością. Jakbyśmy chcieli widzieć na przykład u swoich dzieci, u młodych w ogóle, choć odrobinę takiego entuzjazmu w wykonywaniu obowiązków!

Mimo ogromu dokonań, które w życiu dojrzałym księdza były zauważane i doceniane, nigdy nie wyzbył się skromności. Ludzie z jego rodzinnego Puzdrowa, których znał od młodości, zawsze byli przez niego zauważani, klerycy pelplińscy mieli otwarte drzwi do kanonii. Tak wiele wiedział, a nie był gadułą.

„Nie dbał o zaszczyty, ani o pieniądze” – wspomina bliski mu ksiądz B. Lewiński. A pani Klementyna Bilikiewiczowa, opowiadając o związkach jej rodziny z ks. Sychtą przypomina, że lubił dzieci i podczas wakacji chętnie jeździły one do Pelplina. Jeszcze raz potwierdza się prawda, że prawdziwie wielki człowiek nie obawia się zniżania do małych.

Maria Dyczewska

Wykładowca psychiatrii duszpasterskiej

Nie ulega wątpliwości, że ks. Bernard Sychta był postacią renesansową. Świadczą o tym jego rozliczne zainteresowania i uprawiane dziedziny nauki, sztuki i kultury. Był człowiekiem o wielorakich uzdolnieniach. Z wrodzoną sobie pasją zajmował się również duszpasterstwem psychiatrycznym. Można dywagować, co spowodowało te zainteresowania – predyspozycje osobowościowe, przypadek, zrządzenie losu, czy decyzja zwierzchników?

17 grudnia 1932 r. ks. B. Sychta otrzymuje święcenia kapłańskie. Już 1 stycznia 1933 r. obejmuje obowiązki trzeciego wikariusza w parafii Najświętszej Marii Panny w Świeciu. Po trzech miesiącach zostaje z tej parafii odwołany. Pod koniec grudnia 1933 r. trafia ponownie do Świecia jako drugi wikariusz, już z nieco innym zakresem obowiązków. Powierzone mu funkcje kapelana w miejscowym szpitalu i Zakładzie Psychiatrycznym. Był to pierwszy kontakt ks. B. Sychty z ludźmi chorymi psychicznie. Praca z chorymi pacjentami, dotkniętymi chorobą psychiczną, dawała B. Sychcie wiele satysfakcji, a nade wszystko mobilizowała go do poznania wewnętrznych przeżyć i doświadczeń ludzi czasowo lub trwale upośledzonych.

Chcąc na tym polu działać efektywnie, sięgał po literaturę fachową, rozmawiał z pacjentami i lekarzami. Dla kapłana była to nowa dziedzina, która pochłaniała sporo czasu i energii, lecz nie na tyle, aby porzucić zainteresowania literackie i językowe.

Wyjątkowe podejście ks. B. Sychty do człowieka chorego psychicznie kazało biskupowi S.W. Okoniewskiemu zaproponować ks. Sychcie przejęcie obowiązków kapelana w Krajowym Szpitalu Psychiatrycznym w Kocborowie pod Starogardem Gdańskim. Tak więc, po półrocznej pracy w Świeciu, 1 maja 1935 r. ks. Sychta otrzymuje już samodzielne stanowisko kuratosa zakładu.

Z obowiązków nałożonych przez biskupa, a wynikających z tytułu zajmowanego urzędu, na pierwszy plan wysuwała się opieka religijna

nad pacjentami i personelem Zakładu Psychiatrycznego. Ponadto kapelan był zobowiązany do uczestnictwa we wszelkiego typu konferencjach i spotkaniach, tak dekanalnych, jak i ogólnodiecezjalnych. W tym okresie ks. B. Sychta sporo czasu poświęcał na studia z zakresu medycyny psychiatrycznej, aby skuteczniej pełnić swoją posługę kapelana. Specjalistyczną wiedzę ks. Sychta zdobywa, pod kompetentną opieką i nadzorem, ówczesnego ordynatora Zakładu doc. Tadeusza Bilikiewicza.

Łosy ks. B. Sychty i prof. T. Bilikiewicza połączyły się silnymi więzami przyjaźni na długie lata, o czym wspomina syn profesora - Adam Bilikiewicz: „Tak się złożyło, że ks. Bernard Sychta podjął pracę w Krajowym Zakładzie Psychiatrycznym w Kochborowie pod Starogardem prawie równocześnie z moim ojcem (późniejszym profesorem psychiatrii w Akademii Medycznej w Gdańsku). Ks. B. Sychta od 1 maja 1935 r. do 30 września 1947 r. (z przerwą obejmującą lata drugiej wojny światowej) pełnił w szpitalu obowiązki kapelana. Moi rodzice przenieśli się wówczas z Krakowa do Starogardu. Ojciec mój objął stanowisko ordynatora w kwietniu 1935 roku. Ich spotkanie w Kochborowie zapoczątkowało wieloletnią, serdeczną i głęboką przyjaźń. Nie zawaham się stwierdzić, że ks. B. Sychta był najbliższym i najserdeczniejszym przyjacielem mojego ojca w okresie jego 45 lat życia (ojciec mój zmarł w listopadzie 1980r.) Właściwie byli do siebie niepodobni. Łączyło ich jednak umiłowanie pracy naukowej. Obydwaj byli humanistami. Mojemu ojcu, docentowi Uniwersytetu Jagiellońskiego, nie przyszła łatwo decyzja o przeniesieniu z miasta uniwersyteckiego na drugi koniec Polski do mało znanej miejscowości. Niektórzy wprost urózzyli mu rozstanie z pracą naukowo-badawczą. Stało się jednak inaczej”.

Inaczej stało się może dlatego, że wśród personelu szpitala był m.in. ks. B. Sychta, który posiadał pasję badacza i w każdej napotkanej dziedzinie znajdował pole naukowych dociekań? Spotkanie tych dwóch wielkich osobowości dawało wzajemną siłę rozwoju i wzrostu naukowego, które rodziły się z wielogodzinnych dyskusji, nie tylko o psychiatrii, ale także filozofii, historii i językoznawstwu. Prof. T. Bilikiewicz zachęcał ks. B. Sychtę do publikowania opracowanych materiałów z zakresu etnografii i dialektologii, a przede wszystkim do wydania *Słownika gwar kaszubskich*. We wspomnieniach Adama Bilikiewicza – ks. Sychta był człowiekiem niezwykle skromnym, który nie szukał rozgłosu i pracował dla własnej cichej satysfakcji. Potrzebował zachęty do publicznego ujawnienia swoich dokonań.

W dziedzinie duszpasterstwa psychiatrycznego ks. B. Sychta był w początkowym etapie samoukiem, studiował samodzielnie tą trudną dziedzinę. Od 1935 r. ks. Sychta studiuje pod kierunkiem prof. Tadeusza Bilikiewicza. Z zapalem zgłębia literaturę specjalistyczną.

Kilkuletni staż pracy kapłańskiej w szpitalu psychiatrycznym, codzienny kontakt z psychicznie chorymi oraz wytrwała lektura dzieł specjalistycznych z zakresu psychologii, psychopatologii, psychiatrii i psychoterapii pozwoliły mu uzbroić się w dużą wiedzę i zdobyć równie duże doświadczenie praktyczne. Prawdopodobnie z inspiracji T. Bilikiewicza postanowił ks. Sychta zweryfikować zdobytą wiedzę. W tym celu przystąpił 5 lipca 1949 r. w Akademii Medycznej w Gdańsku do egzaminu państwowego z psychologii i psychiatrii, uzyskując odpowiedni dokument potwierdzający jego kwalifikacje w tym zakresie. Nic więc dziwnego, że równoległe z objęciem obowiązków wikariusza Parafii Katedralnej w Pelplinie, posiadanie takiego dokumentu spowodowało powierzenie ks. B. Syhcie prowadzenia wykładów z psychopatologii pastoralnej i psychiatrii duszpasterskiej w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, które prowadził do 1947 roku.

Nie miał przygotowania medycznego, doskonale jednak rozumiał problematykę psychiatrii klinicznej i psychoterapii. Śledził systematycznie piśmiennictwo, nie tylko z zakresu psychiatrii duszpasterskiej, ale interesowały go również nowe prądy i kierunki w psychiatrii. Lekarzom imponował rozległymi wiadomościami i doświadczeniem z psychiatrii oraz tym, że opanował trudną terminologię psychopatologiczną z wszystkimi jej niuansami. Posiadał ogromne wyczucie psychotherapeutyczne. Powtarzał często, że kapłan w konfesjonale ma trudniejsze zadanie niż lekarz, do którego trafiają z reguły ludzie chorzy, spowiednik zaś wśród wielu zdrowych penitentów musi wyłowić chorego i szybko zorientować się, z jakim rodzajem patologii psychiatrycznej ma do czynienia.

W referacie wygłoszonym na zjeździe Oddziału Gdańsko-Pomorskiego Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego w Kocborowie 17 maja 1948 roku tak mówił o roli nowoczesnego duszpasterstwa psychiatrycznego:

„Duszpasterz psychiatryczny nie musi być lekarzem. Wszyscy pocieszyciele świata, ludzie umiejący sugerować drugim szczęście i zdrowie – ludzie, których silna osobowość wywiera na otoczenie wpływ wychowawczy, uspołeczniający, wykonują świadomie lub bezwiednie praktykę psychotherapeutyczną. Kto wie, czy zmechanizowana medycyna XX wieku dorównuje potęgą swego działania tej lekarskiej psychoterapii. O ileż lepsze wyniki będzie miał duszpasterz, który obeznany z zagadnieniami psychiatrycznymi i uzbrojony w arkana praktyki duszpastersko-psychiatrycznej przyjmie metodycznie tę rolę pocieszyciela, doradcy, psychotherapeuty. Zaburzenia psychopochodne, szczególnie te, u których źródła leżą niewątpliwie niematerialne, moralne czynniki etiologiczne w rodzaju konfliktów, przeżyć deprymujących, kompleksów nerwotwórczych, uśmierzy w wielu przypadkach duszpasterz swoimi terapeutycznymi umiejętnościami psychiatrycznymi, może nawet łatwiej, niż sam lekarz. Są chorzy,

którzy przed duszpasterzem łatwiej się wypowiedzą. Delikatne w swej treści konflikty wewnętrzne chorych z nerwicą natręctw, zwłaszcza z tą formą nerwicy natręctw, którą się najmniej piśmiennictwo psychiatryczne zajmowało i zajmuje, z tzw. skrupulatyzmem religijnym, subtelne takie powikłania wewnętrzne niejednokrotnie łatwiej ujmie duszpasterz w ich najgłębszym znaczeniu i łatwiej oddziała na nie leczniczo.

Jeśli brak jest dotąd zorganizowanej współpracy między psychoterapeutami świeckimi a duchowymi, to wina tego niekorzystnego stanu rzeczy nie leży bynajmniej tylko po stronie lekarzy. Trzeba szczerze i otwarcie powiedzieć, że tak jak lekarzom brak jest niejednokrotnie zrozumienia dla problemów religijnych, tak samo i księża nierzadko nie doceniają faktu, iż psychologia normalna zazębia się w wielu miejscach o problematykę psychopatologiczną, i że niezbędną jest rzeczą, aby duszpasterze znali zarówno teoretyczne jak i praktyczne zagadnienia psychiatrii.

Stosunek między duszą a ciałem, tzw. problem psychofizyczny, to jeden z najgłębszych problemów filozoficzno-przyrodniczych. Problem ten nie jest jakimś oderwanym, metafizycznym kamieniem filozoficznym. Problem psychofizyczny widzimy jak na dłoni w naszym codziennym życiu zawodowym, w życiu zawodowym lekarza i życiu duszpasterza. Najzwyczajniejszy chory, z którym rozmawiamy, daje nam podstawę do głębokich refleksji nad wpływem duszy na ciało i ciała na duszę. Kto przecenia znaczenie jednego z tych czynników, ten popełnia taki sam błąd, jak gdyby nie doceniał drugiego z tych czynników. Źle robi lekarz, który stojąc u węzłowia chorego, nie widzi nic prócz ciała. Ale równie błędzi kapłan, który starając się przeniknąć penitenta w konfesjonale, nie widzi w nim nic oprócz duszy. Natrętne wyrzuty sumienia, płynące z poczucia grzeszności, samooskarżenia, dręczące penitenta obawy i lęki, rzucająca się w oczy bigoteria – wszystkie tego rodzaju zjawiska mogą być początkiem lub przejawem zaburzeń psychotycznych wymagających interwencji lekarskiej. Skierować penitenta do lekarza specjalisty jest takim samym obowiązkiem spowiednika, jak obowiązkiem lekarza jest skierować chorego do kapłana, jeśli w danym przypadku współpraca okaże się potrzebna dla zdrowia psychicznego pacjenta.

Wiadome są panom wołania w nowoczesnym piśmiennictwie psychiatrycznym o pogłębianie studiów lekarskich w kierunku psychologii. Znajomość psychologii normalnego człowieka powinna być w tym samym stopniu podstawą studiów psychiatrycznych, jak anatomia opisowa jest podstawą chirurgii. Bez znajomości psychologii normalnego człowieka nie można zrozumieć istoty zaburzeń psychopatologicznych, nie można wczuć się w zagadnienia z pogranicza zdrowia i choroby, nie można pojąć faktu, że między zdrowiem psychicznym i chorobą brak jest ostrej i uchwytnej granicy. Bez znajomości psychologii normalnego

człowieka trudne jest wreszcie opanowanie problematyki psychoterapeutycznej.

Podobne wołania rozbrzmiewają na łamach piśmiennictwa teologicznego. Zdajemy sobie w coraz wyższym stopniu sprawę z konieczności uzupełnienia i pogłębienia nauki pasterzowania w kierunku przyrodniczym, przyrodniczo-lekarskim, a szczególnie w kierunku psychiatrycznym. Zbyt dużo jest zagadnień pogranicznych z medycyną, aby duszpasterz, który chce należycie sprawować regimen animarum, mógł bez szkody dla pewnej kategorii powierzonych sobie wiernych zamykać oczy na wspaniały rozkwit nauk lekarskich, aby mógł pozostać obojętnym wobec przełomowych wydarzeń na polu psychiatrii. Obowiązkiem naszym jest znać nie tylko klasyczną nosografię psychiatryczną, ale także istotę przesilenia, jakie sięga aż do podstaw nowoczesnej psychiatrii.

Znajomość zagadnień psychiatrycznych jest niezbędną dla duszpasterza, który na pewno nie popełni omyłki terapeutycznej zetknąwszy się w konfesjonale z przypadkiem psychonerwicy lub psychozy, jeśli będzie myślał zawczasu o możliwości ulgi dla chorego na drodze współpracy z medycyną.

Osobną dziedziną, w której spotkać się powinny wysiłki psychiatrów, psychologów i duszpasterzy, jest higiena psychiczna. Nowoczesna medycyna widzi coraz jaśniej, że cele jej i racje bytu zależą w wysokim stopniu od zapobiegania. Myśl zapobiegawcza jest triumfem nowoczesnej medycyny. Do urzeczywistnienia jej muszą przyłożyć rękę wszystkie specjalności, których celem dążeń jest zdrowie psychiczne narodu, nie tylko jednak w sensie leczenia osobników już chorych, ale nade wszystko w sensie uchronienia szerokich mas od niebezpieczeństw, z których choroby psychiczne się wywodzą. Kapłani katoliccy, którzy pozostają w najbardziej intymnym stosunku duchowym z szerokimi masami ludności zasadniczo zdrowej, mogą w wielu kierunkach współdziałać z ruchem higieniczno-psychicznym i czynią to w istocie od dawna, choć pod inną nazwą. Walka z alkoholizmem, praca nad podniesieniem poziomu moralnego młodzieży i dojrzałej ludności, kontrola zdrowia moralnego małżeństwa i wpływ tą drogą niejako eugeniczny na przyszłe pokolenia – oto kilka przykładów samorzutnej działalności Kościoła w tym kierunku. O ileż owocniejsze będą te wysiłki, jeśli skoordynują się celowo z ruchem higieniczno-psychicznym”.

Swoją wiedzę psychiatryczną ks. B. Sychta przekazywał wielu pokoleniom kleryków Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie.

Był autorem kilku prac z dziedziny duszpasterstwa psychiatrycznego. Publikował je przeważnie w „Orędowniku” i „Miesięczniku Diecezji Chełmińskiej”. Już same tytuły tych artykułów mówią o rozległości zainteresowań i znajomości problematyki.

Od 1950 roku nie ogłaszał już prac z zakresu duszpasterstwa psychiatrycznego. Dziedzina ta pozostawała odtąd na marginesie jego zainteresowań naukowych. Całą energię i czas pochłonęły prace nad *Słownikiem gwar kaszubskich*. Był jednak nadal jednym z nielicznych kapłanów w Polsce, rozumiejącym tak dogłębnie psychiatrię duszpasterską i chętnie dzielącym się z innymi bogatym doświadczeniem w tej trudnej dziedzinie.

Maria Karolak

Materiały źródłowe

Jan Walkusz *Piastun słowa. Ks. Bernard Sychta 1907–1982* Gdańsk 1997.
Ks. dr Bernard Sychta *Zadania nowoczesnego duszpasterstwa psychiatrycznego* „Orędownik Diecezji Chełmińskiej” 1948, t. 86, s. 196.
Adam Bilikiewicz *Ks. dr Bernard Sychta jako znawca psychiatrii duszpasterskiej* „Pomerania”, VII–VIII 1993.

Bibliografia prac ks. dr. Bernarda Sychty z zakresu psychiatrii duszpasterskiej

Duszpasterz wobec hysterii „Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej” 1936.
Zagadnienia duszpasterstwa psychiatrycznego „Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej” 1938.
Psychoanaliza a sakrament pokuty „Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej” 1938.
Psychoterapia „Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej” 1939.
Psychiatria duszpasterska „Orędownik Diecezji Chełmińskiej” 1948.
Wolność woli jako zagadnienie psychiatryczno-psychologiczne „Orędownik Diecezji Chełmińskiej” 1948.
Zagadnienia nowoczesnego duszpasterstwa psychiatrycznego „Orędownik Diecezji Chełmińskiej” 1948.
Co to jest psychochirurgia „Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej” 1950.

Kaszuby i Kociewie

– pasje ks. dr. Bernarda Sychty

W Biblii powiedziano „Obyś był zimny albo gorący”. Te słowa po tysiącach lat wciąż daje się odnieść do każdego człowieka i wszelkich aspektów jego działalności. Oczywiście lepiej, by był „gorący”, wręcz płonął, bo według słów zapisanych dalej w *Księdze Apokalipsy św. Jana* „skoro jesteś letni i ani gorący, ani zimny, chcę cię wyrzucić z mych ust”.

Próbując spojrzeć przez pryzmat tych słów na działania ks. B. Sychty trzeba powiedzieć, że był niezwykle miary pasjonatem. W każdej dziedzinie, jaką się zajmował w swym niezwykle zapracowanym życiu, osiągnął niesamowicie dużo. Aż dziw, że jeden człowiek potrafił zmierzyć się z tyloma różnymi zadaniami, które sam zresztą przed sobą stawiał, i zakończyć je sukcesami.

Jego przedsięwzięciom na pewno przyświecał cel nadrzędny. Patrząc z perspektywy czasu na dzieła ks. Sychty można bez wątpienia powiedzieć, że lejtmotywem jego prac były ukochane Kaszuby i fascynacja drugim regionem – Kociewiem. Z każdym z nich silnie zrośnięte było życie i twórczość Księdza.

Kaszuby – to ojcowizna – ojciec Jan, matka Anna, rodzeństwo; szkoła podstawowa i gimnazjum, znajomi, sąsiedzi, krewni; patriotyczne wychowywanie przez matkę i ojca, uświadamianie młodemu człowiekowi wartości ojczystej mowy, ukazywanie dorobku innych na rzecz Kaszub (w tym wuja Pobłockiego i jego słownika). Oto jak sam wspominał atmosferę domu rodzinnego: „Wszystkiemu winni są moi «starsi», czyli rodzice Jan i Anna z domu Karszny, którzy wyczarowali w moim dziecięcym sercu nieprzemijającą miłość do wszystkiego, co kaszubskie, a więc zarazem i polskie”.

Z domu wynosi ks. Sychta przebogatą wiedzę związaną z życiem i wierzeniami ludu, stare opowieści, które potem ilustrują kolejne hasła *Słownika gwar kaszubskich na tle kultury ludowej*, rymowanki i śpiewy. Ale nie tylko rodzina jest kopalnią wiedzy: „Pierwszymi informatorami

moimi była najbliższa rodzina, szczególnie ojciec i matka. Z czasem nie wystarczyła mi sama rodzina, zapragnąłem mieć dalszych informatorów we wsi... Ten kontakt z mieszkańcami wsi ułatwili mi rodzice... Ciekawiło mnie coraz bardziej, jak mówią gdzie indziej... Po wojnie podjąłem znowu prace nad gromadzeniem materiałów, rozszerzając zasięg swych badań na cały kaszubski obszar językowy”.

Dlaczego B. Sychta zajął się tak wyczerpującą pracą, jaką było gromadzenie słownictwa? Pewnie swoistym wyjaśnieniem mogą być następujące słowa wypowiedziane do gości podczas uroczystego wręczenia mu pamiątkowego medalu, wybitego z okazji wydania ostatniego tomu Słownika: „Przetrwaliśmy Kaszubi. Przetrwaliśmy wśród morskich wichrów i nawałnic, jakich nam nie szczędziła historia, a razem z nami przetrwała nasza kaszubska mowa, pełna rytmu morza. Ceńmy ją sobie. Ona obok mowy polskiej najpiękniejsza i nam najdroższa”.

Uważa ks. Sychta, że rodząc się na określonej ziemi zaciągamy wobec niej swoisty dług wdzięczności, który powinniśmy spłacić według ustalonej przez siebie taryfy. Bo jakże inaczej tłumaczyć słowa wiersza *Kaszëba bël mój tatk* – „Kaszëba, co bël zapiarl sã kaszëbsczëgò jìmienia, nie bël bël gòdny, zëbë gò kaszëbskò niosła zemia”. W przytoczonych słowach pobrzmiewa wpojona w domu patriotyczna nuta, ale jednocześnie troska o przyszłość rodnej mowy. Bardzo trafnie określił intencje tego wiersza ks. Jan Walkusz, autor biografii ks. Sychty: „Najbardziej rozpowszechniony wiersz *Kaszëba bël mój tatk* stanowi z jednej strony literacką interpretację świadomości kaszubskiej w kontekście historycznych zmaganiń mieszkańców tej części Pomorza i deklarację wierności etnicznym wartościom, z drugiej zaś – przestrożę dla współbratymców przed lekceważeniem własnego dziedzictwa i bogactwa kulturowego”. Tworzy zatem ksiądz Sychta, by mu „policzyły kiedyś Kaszuby, że tak je kochał, tak się dla nich trudził”.

I tak powstają związane z Kaszubami dramaty: *Hanka sã żeni*, *Spiącé wòjskò*, *Dzëwczã i miedza*, *Gwiôzdkã ze Gduńska*, *Bùdzta spiącëch*, *Przebudzenie*, *Ôstatnô gwiôzdkã Mestwina*. Zainteresowanie ludem daje owoce w postaci rozpraw z zakresu etnografii, powstaje *Kultura materialna Borów Tucholskich* i inne teksty publikowane w różnych naukowych pismach. Odbiciem zainteresowań własnym regionem są też pieśni kościelne, m.in. *Do Matki Boskiej Swarzewskiej*, czy kaszubskie kolędy. Niezliczone pejzaże Kaszub, oglądane zapewne w czasie wędrówek w poszukiwaniu materiałów leksykalnych, znalazły odbicie w obrazach. Jednak pomnikowym dziełem sławiącym rodzimą ziemię jest niewątpliwie 7-tomowy *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej*. To on przede wszystkim sprawił, że Kaszuby pamiętają o swym niezwykle utalentowanym i pracowitym rodaku.

Równie ważną pasją księdza Sychty, obok Kaszub, jest Kociewie. Według słów prof. J. Borzyszkowskiego: „Literatura dotycząca dziejów i kultury Kociewia na dobre rozwinęła się w II połowie XX wieku, m.in. za przyczyną ks. Bernarda Sychty. On to, jako Kaszuba, dał naszym braciom Kociewiakom niejedyn impuls do podjęcia indywidualnych i zbiorowych działań na rzecz zachowania i rozwoju własnego dziedzictwa i kultury”.

Z Kociewiem wiąże ksiądz Sychta swe życie w momencie podjęcia studiów filozoficzno-teologicznych w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie w 1928 roku i pozostaje z tym regionem związany do końca swych dni. W wydanym w 1959 roku *Weselu kociewskim* tak ujmuje pogląd na dwa bliskie mu regiony: „Czy to my tu na Kociewiu, czy Borusy w Borach, czy Lasaki, czy Kaszuby na morzu, jeziorach, jedna matka nas wszystkich kolebała, pokłóńma się w pas: Tobie, Polsko, chwala”. Po prostu uznaje piękno małych cząsteczek regionalnych ulokowanych w większej całości i sławi, jak może, ich uroki.

W Pelplinie spotyka innego sławnego Kaszubę, którym jest ks. bp Konstantyn Dominik. Musi czerpać wiele z dobrotliwego podejścia biskupa Dominika do otaczającej rzeczywistości. Kolejne wikariatki w Świeciu, Sarnowie, znowu w Świeciu pozwalają poznawać lud i kulturę Kociewia. Powstaje jego pierwsza sztuka zapisana w dialekcie kociewskim pt. *Duchy w klasztorze*, którą w 1934 roku wystawia amatorski teatr. Wziąwszy pod uwagę rok uzyskania święceń kapłańskich (1932) i rok napisania wspomnianej sztuki, trzeba powiedzieć, że ks. Sychta bardzo szybko zakorzenił się w tradycji i mowie tych, wśród których przyszło mu teraz żyć.

Zostaje kapelanem w Krajowym Szpitalu Psychiatrycznym w Kocborowie, tu przyjeżdża siostra Hanka, która odtąd będzie wierną współpracownicą we wszystkich pracach naukowych. Kociewie daje ks. Sychcie schronienie w czasie wojny, gdy szukają go Niemcy za patriotyczny dramat *Budźta spiącëch*. Najpierw Bilikiewiczowie w Kocborowie, potem Sokołowscy w Osiu i dom Nogów to schronienia, ale też miejsca pracy naukowej. Tu trwa wzmożona praca nad słownikiem kaszubskim, kociewskim oraz kulturą Borów Tucholskich. Potem powrót do Kocborowa, probostwo parafii katedralnej w Pelplinie, wreszcie tytuł kanonika gremialnego i zwolnienie z wielu obowiązków, o co sam B. Sychta zabiegał, by w pełni móc się poświęcić pracy naukowej. Kociewie też stało się miejscem wiecznego pochówku syna ziemi kaszubskiej, który równie ukochał drugą małą ojczyznę, w której przyszło mu żyć i tworzyć.

Miarą wartości, które cenił w Kociewiakach, niech będą jego własne słowa zapisane we wstępie do *Słownika gwar kociewskich* – „Jeżeli za tło słownika kociewskiego miała mi posłużyć kultura ludowa, to musiałem

do głębi poznać pokłady tej kultury złożone w pieśniach, widowiskach i zabawach, w dorocznej obrzędowości i wierzeniach, lecznictwie, strojach, uprawie roli, itp. Trzeba było to wszystko, co wyszło spod serca kociewskiego, wydobyć i z całą godnością, na jaką zasługuje, przenieść do skarbu kultury ogólnonarodowej”.

Porównując niektóre wyrazy kociewskie z ich odpowiednikami kaszubskimi trudno oprzeć się refleksji, że „Kociewiak i Kaszub – dwa bratanki”.

Sprawdźmy:

léberka (kiszka wątrobianą) – kasz. léberka

łachuder (oberwaniec) – kasz. łachudra

łuczki (szczypiorek) – kasz. łęczki

mańjak (oszust, kłamca) – kasz. maniôrz

mnielak (trzonek miotły) – kasz. miotelôk.

Takich porównań można by dokonać wiele, niech te jednak wystarczą, by potwierdzić, że i mowa kaszubska, i kociewska wyszły z tego samego pnia językowego.

Gdy spojrzeć na dwa regiony, z którymi los splótł drogi życiowe ks. Sychty, można powiedzieć za prof. J. Borzyszkowskim, że „Kaszuby i Kociewie poza mową, mimo poczucia odrębności regionalnej, łączy bardzo wiele... Kociewiacy i Kaszubi to dwie największe grupy regionalne Pomorza, które poza przyrodą łączy także kultura – tak materialna jak i duchowa. Jednakże przede wszystkim łączą je ludzie, zwłaszcza twórcy kultury, tacy właśnie jak ks. Bernard Sychta. Są wśród nich inni duchowni i świeccy, ale żaden nie dokonał dla Kociewia i Kaszub tak wiele jak ks. B. Sychta”.

Danuta Pioch

Obchody Roku na Pomorzu

Nie tylko gmina Sierakowice postanowiła uczcić pamięć ks. Bernarda Sychty – wybitnego naukowca, dramaturga, etnografa i kapłana – w setną rocznicę jego urodzin. Podobnie uczyniły szkoły i instytucje, których jest patronem, a także Zarząd Główny Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego. Na całym Pomorzu rok 2007 ogłoszono rokiem ks. Bernarda Sychty. Rezultatem tego było zorganizowanie wielu imprez kulturalnych, wystaw i spotkań poświęconych ks. Sychcie oraz odegranie jego dramatów scenicznych.

W Starogardzie Gdańskim

Ks. Bernard Sychta jest patronem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Starogardzie Gdańskim od 1992 r. W setną rocznicę urodzin patrona biblioteki w Liceum Ekonomicznym wystawiono fragmenty *Wesela kociewskiego*, dramatu, który ukazał się w 1959 r. Dużym wydarzeniem była wystawa prac plastycznych uczniów Liceum Ekonomicznego, które powstały na motywach twórczości ks. Bernarda Sychty. Ponadto od marca do maja w bibliotece prezentowana była wystawa „Badacz kultury kociewskiej – Bernard Sychta”.

Prof. Józef Borzyszkowski zaprezentował na spotkaniu autorskim książkę z serii „Pro memoria” *Ks. Bernard Sychta (1907–1982) a Kociewie... Jego poprzednicy i następcy*. Z tej okazji ukazało się kilka sprawozdań ze spotkania oraz recenzja książki.

W przeddzień rocznicy śmierci ks. Bernarda Sychty w MBP zaprezentowano film o jego twórczości. Autorką filmu jest Danuta Głodek, polonistka z Liceum Ekonomicznego. Po tej projekcji delegacja bibliotekarzy wyjechała na cmentarz do Pelplina na grób ks. Sychty, aby zapalić znicze i odmówić modlitwę. Jednocześnie w holu biblioteki prezentowana była okolicznościowa wystawa.

Oprac. A.K.

W Świeciu

Katolickie Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące im. ks. dr. Bernarda Sychty w Świeciu przez cały rok organizowały różnorodne przedsięwzięcia, mające na celu przybliżenie postaci patrona i jego twórczości.

W marcu uczniowie i mieszkańcy Świecia mieli okazję obejrzyć wystawę zatytułowaną „Dorobek życiowy ks. dr. Bernarda Sychty”. W dniu urodzin patrona uczniowie uczestniczyli we mszy św. i obejrzeni fragment dramatu *Wesele kociewskie*.

W październiku odbyła się wycieczka do Pelplina „Śladami ks. dr. Bernarda Sychty”, połączona z nawiedzeniem grobu patrona szkoły i ze zwiedzaniem katedry. Także w październiku miał miejsce międzyszkolny Regionalny Konkurs Wiedzy „Kaszubi na Kociewiu”, którego bohaterami byli ks. Bernard Sychta i Florian Ceynowa.

15 listopada uczniowie oraz nauczyciele i goście uczestniczyli w sesji popularnonaukowej „Pro memoria”, poświęconej ks. Sychcie. Referat na temat obecności Kociewia w życiu i twórczości ks. Bernarda Sychty wygłosił prof. Józef Borzyszkowski, a znana regionalistka prof. Maria

Zdjęcie z archiwum Zespołu Szkół w Świeciu

Międzyszkolny Regionalny Konkurs Wiedzy „Kaszubi na Kociewiu” w Świeciu

Pająkowska-Kensik wystąpiła z prelekcją „Kociewie dziś a kontynuatory dzieła ks. Bernarda Sychty”. Wspomnieniami o swoim dawnym wykładowcy w pelplińskim seminarium podzielił się ks. Roman Zieliński.

W grudniu podczas obchodów 10-lecia Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego poświęcono sztandar Liceum i Gimnazjum im. ks. dr. Bernarda Sychty.

Oprac. A.K.

W Pelplinie

Rok 2007 uchwałą Rady Miejskiej w Pelplinie z dnia 24 października 2006 r. został ustanowiony Rokiem Księdza Bernarda Sychty. Patronat honorowy nad obchodami objęli: Jego Ekscelencja prof. dr hab. Jan Bernard Szłaga – Biskup Diecezji Pelplińskiej oraz Burmistrz Gminy i Miasta Pelplin mgr inż. Andrzej Stanuch. Oto jakie działania miały miejsce dotychczas w Pelplinie w ramach obchodów Roku Księdza Bernarda Sychty:

21 marca 2007 r. w Gminnej Bibliotece Publicznej w Pelplinie, która nosi imię tego wybitnego kapłana, etnografa, pisarza i malarza, piewcy kultury Kociewia i Kaszub, proboszcza parafii pelplińskiej, uroczyste zainaugurowano obchody Roku Księdza Bernarda Sychty. Wówczas to nastąpiło odsłonięcie i poświęcenie tablicy upamiętniającej 100. rocznicę urodzin ks. B. Sychty i otwarcie wystawy „Ksiądz Bernard Sychta – patron Biblioteki”, obrazującej życie i działalność ks. Sychty oraz jego dorobek twórczy. Tej wystawie towarzyszyła prezentacja książek autorstwa ks. Sychty i materiałów Jemu poświęconych. Dodatkowych interesujących informacji o patronie Biblioteki udzielił, ściśle kiedyś współpracujący z Nim sekretarz Towarzystwa Miłośników Ziemi Kociewskiej, Ryszard Szwoch. Klerycy Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie przygotowali prezentację multimedialną o ks. Sychcie pt. „Literat w sutannie”. Uwieńczeniem uroczystości inauguracyjnych była inscenizacja *Wesela kociewskiego* Sychty w wykonaniu zespołu regionalnego „Modraki”, działającego przy Zespole Szkół nr 1 w Pelplinie. Wieczorem odbyła się uroczysta Msza św. w intencji śp. ks. Bernarda Sychty odprawiona w bazylice katedralnej pod przewodnictwem ks. proboszcza Tadeusza Brzezińskiego. W krągankach pelplińskiej katedry otwarto też wystawę upamiętniającą postać księdza-literata.

5 kwietnia 2007 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie zorganizowano sympozjum poświęcone księdzu B. Sychcie. W seminarnej kaplicy pod wezwaniem św. Barbary odbyła się liturgia słowa, której przewodniczył opiekun Koła Kaszubów ks. Wojciech Klawikowski. On też opowiadał o anegdotycznych sytuacjach w życiu ks. B. Sychty

i mówił, w jaki sposób w Sierakowicach uczczono setną rocznicę urodzin tego wielkiego człowieka. Klerycy seminarium przygotowali wystawę poświęconą ks. Sychcie. Składały się na nią stare fotografie, które zachowały się między innymi w kronice Klubu Kaszubów. Obecni obejrzeli także pokaz multimedialny i wysłuchali referatu kleryka Karola z Chmielna oraz wspomnień kleryka Wojtki z Sulęczyzna.

5 czerwca 2007 r. w Gminnej Bibliotece Publicznej w Pelplinie odbyło się sympozjum poświęcone pamięci ks. Bernarda Sychty. Spotkanie rozpoczęło się złożeniem wiązanki kwiatów i modlitwą różańcową nad grobem ks. Bernarda. Następnie w kościele pw. Bożego Ciała w Pelplinie miała miejsce liturgia słowa w języku kaszubskim, której przewodniczył ks. Wojciech Klawikowski. Kolejną odsłoną spotkania był referat „W kręgu słowa i Bożego dotyku” ks. prof. dr. hab. Jana Walkusza. Klerycy z Kaszubskiego Klubu Studentów w WSD w Pelplinie recytowali wiersze księdza Sychty. Spotkanie zakończyło się prezentacją gadki kociewskiej i występem kaszubskiego zespołu tanecznego „Motylki” z Sulęczyzna.

2 czerwca 2007 r. do Pelplina przybyli parafianie z Sierakowic wraz ze swym proboszczem. Celem ich przyjazdu było nawiedzenie grobu

Zdjęcie ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej w Pelplinie

Referat ks. prof. dr. hab. Jana Walkusza

ks. dr. B. Sychty oraz zwiedzanie Katedry i Muzeum Diecezjalnego. Napis na szarfię wiązanki kwiatów, jaką złożyli goście z Sierakowic w miejscu spoczynku ks. Sychty, brzmiał: „Pamiętaj Kaszubi, żeś ich kochał, żeś się dla nich tak trudził”. Wzruszyło to nas, mieszkańców Pelplina, bo spełniło się marzenie ks. Sychty zawarte w Jego słowach „Może mi kiedyś policzą Kaszuby, żeś je tak kochał, tak się dla nich trudził”. Goście z Sierakowic odwiedzili także Gminną Bibliotekę Publiczną. Spotkanie było okazją do wspomnień o ks. Sychcie, gdyż wielu przybyłych osobiście знаło tego wielkiego człowieka. Należy też zaznaczyć, że wyświęcony w Pelplinie 17 grudnia 1932 r. ks. Bernard Sychta swą mszę prymicyjną odprawił właśnie w kościele św. Marcina w Sierakowicach.

3 czerwca 2007 r., podczas Dni Pelplina, w auli Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie teatr „Kuźnia Bracka” zaprezentował spektakl *Sen, kociewska podróż do niepamięci*, oparty na tekstach ks. Bernarda Sychty.

29 sierpnia 2007 r. w ramach IX Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Organowej w Katedrze Pelplińskiej odbył się koncert z okazji obchodów Roku ks. Bernarda Sychty. Wystąpiła Orkiestra Państwowej

Zdjęcie ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej w Pelplinie

Teatr „Kuźnia Bracka” w spektaklu *Sen, kociewska podróż do niepamięci*

Filharmonii Pomorskiej pod dyr. Gedymina Grubby, na organach bocznych i głównych grała Ewa Polska.

Gminna Biblioteka Publiczna im. Księdza Bernarda Sychty w Pelplinie ogłosiła Konkurs wiedzy o życiu i twórczości ks. B. Sychty dla uczniów klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, poprzedzony eliminacjami szkolnymi. Finał konkursu odbył się 23 listopada 2007 r.

Przez cały rok młodzież korzystała z lekcji bibliotecznych mających na celu przybliżenie osoby, działalności i dorobku twórczego patrona Gminnej Biblioteki Publicznej w Pelplinie, z prezentacją multimedialną „Literat w sutannie”.

W „Informatorze Pelplińskim” – naszym miesięczniku lokalnym – zamieszczane były bieżące informacje o przebiegu Roku Ks. B. Sychty, drukowano cykle artykułów mających na celu przybliżenie sylwetki wielkiego Pomorzanina, pisarza, uczonego i artysty, autora słowników Kaszub i Kociewia.

Zofia Kiedrowska
Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Pelplinie

W gminie Sierakowice

Przypadająca w 2007 roku setna rocznica urodzin ks. Bernarda Sychty była szczególną okazją do uczczenia tego wybitnego człowieka, kapłana i naukowca zwłaszcza w gminie, gdzie się urodził. Rada Gminy Sierakowice uchwałą z dnia 26 września 2006 r. uchwaliła rok 2007 „Rokiem pamięci ks. dr. Bernarda Sychty”. O objęcie honorowego patronatu poproszono Jego Ekszelencję ks. Jana Bernarda Szlagę, biskupa pelplińskiego.

Inicjatorem obchodów Roku Sychty był proboszcz parafii pw. św. Marcina w Sierakowicach – ks. Bronisław Dawicki. Zawiązał się komitet, który organizował uroczystości związane z setną rocznicą urodzin ks. Bernarda Sychty. Tworzyły go osoby: ks. Bronisław Dawicki, Tadeusz Kobiela – wójt gminy, Zbigniew Fularczyk – zastępca wójta, Andrzej Bigus – przedstawiciel ZK-P, Irena Kulwikowska – dyrektor GOK, Teresa Piotrowska – dyrektor Szkoły Podstawowej w Puzdrowie, Maria Karolak, Maria Dyczewska i Jarosław Wójcik.

Na ten szczególnie rok zaplanowano szereg przedsięwzięć. Gminny Ośrodek Kultury, szkoły i inne jednostki podległe gminie zostały zobligowane do uwzględnienia dorobku i uczczenia pamięci ks. Sychty w ramach organizowanych imprez kulturalnych. Najbardziej ambitnym działaniem komitetu były próby wznowienia dzieła życia ks. Sychty – siedmiotomowego *Słownika gwar kaszubskich*. Czas pokazał, że była to próba daremna.

Wieczornica w Puzdrowie

Obchody roku poświęconego pamięci ks. Bernarda Sychty nieprzypadkowo rozpoczęły się w Puzdrowie. To tu urodził się nasz znakomity Rodak i tu rozpoczął edukację – w szkole, która teraz nosi jego imię.

Zdjęcie M. Karolak

Uczniowie Szkoły Podstawowej podczas wieczornicy

W tym miejscu 9 lutego odbyła się wieczornica poświęcona pamięci księdza Bernarda.

W niezwyklej atmosferze, przy delikatnym świetle świec, uczniowie przedstawili program oparty na biografii znakomitego etnografa i językoznawcy. Program wzbogaciła prezentacja multimedialna, w której wykorzystano archiwalne zdjęcia oraz prace plastyczne autorstwa ks. Sychty.

Uroczystość zgromadziła przedstawicieli Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, władze samorządowe, nauczycieli oraz szerokie grono mieszkańców Puzdrowa. Wśród zaproszonych gości znalazły się trzy bratanice księdza – Anna Reclaf, Elżbieta Reszka oraz Stefania Sychta. Pani Stefania ze wzruszeniem dziękowała dzieciom za udział w tak wspólnie przygotowanym przedstawieniu.

Znałem ks. Bernarda osobiście – wspominał bohatera spotkania ks. Bronisław Dawicki – Ujęła mnie Jego niesamowita skromność. Był to człowiek o wysokiej kulturze osobistej, o ogromnej wiedzy, a jednocześnie niezwykle skromny i pracowity. Takich ludzi nieczęsto się spotyka.

Niedziela z Teatrem

Podczas Niedzieli z Teatrem, 25 lutego, mieszkańcy naszej gminy mieli możliwość obejrzenia sztuki *Hanka sã żeni* autorstwa ks. Bernarda Sychty w wykonaniu Regionalnego Teatru Dramatycznego z Luzina. Spektakl wyreżyserowany przez Marię Krośnicką wzbudził duże zainteresowanie i został bardzo dobrze przyjęty przez sierakowicką publiczność licznie zgromadzoną w auli tutejszego gimnazjum.

Utwór sceniczny ks. Bernarda Sychty *Hanka sã żeni* ukazał się drukiem w 1937 roku. Pięcioaktowe widowisko przedstawia kaszubskie obrzędy ludowe związane z weselem, począwszy od swatów poprzez zaręczyny, ślub, wesele, a skończywszy na przenosinach panny młodej do domu męża. Licznie wplecione przyśpiewki, żarty i opowiadania oraz kaszubskie tańce, a także zabobony i przesady, oddają bogatą obrzędowość związaną z przygotowaniami do aktu zaślubin i późniejszej uroczystości weselnej.

Inauguracja obchodów Roku Sychty

Dwudziestego pierwszego marca, w setną rocznicę urodzin ks. Bernarda Sychty, odbyła się uroczysta inauguracja obchodów roku pamięci tego wielkiego syna ziemi kaszubskiej. W tym dniu mieszkańcy gminy i zaproszeni goście zebrali się w Puzdrowie, przy domu, w którym urodził się ks. Sychta. W tym miejscu powitano również Jego Ekscelencję ks. biskupa Jana Bernarda Szlagę, który przybył na uroczystość.

Zdjęcie M. Karolak

Rodzina ks. Bernarda Sychty

Zdjęcie M. Karolak

Irena Kulwikowska, dyrektor GOK
i ks. Bronisław Dawicki

Zdjęcie A. Król

Jego Ekszelencja ks. Jan Bernard Szłaga, biskup pelpliński witany przez dzieci
z Puzdrowa

Zdjęcie A. Król

Zdjęcie M. Karolak

Wśród gości obecnych na inauguracji
Roku ks. Bernarda Sychty byli m.in.
prof. Brunon Synak, przewodniczący
Sejmiku Województwa Pomorskiego
i Artur Jabłoński, prezes Zrzeszenia
Kaszubsko-Pomorskiego

Rodzinny dom ks. Bernarda Sychty w Puzdrowie

Władze gminy, delegacje i poczty sztandarowe Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, rodzina i goście oddali hołd bohaterowi tego szczególnego roku, składając kwiaty przy obelisku usytuowanym przed rodzinnym domem Sychtów.

W kościele św. Marcina w Sierakowicach została odprawiona przez ks. biskupa msza święta w intencji ks. Bernarda Sychty. W homilii ks. bp Jan Bernard Szłaga wspominał wielkiego kapłana i humanistę, a przy tym bardzo skromnego człowieka, który przez wiele lat był proboszczem parafii w Pelplinie. Po mszy w sierakowickim gimnazjum odbyła się wieczornica. Dzieci ze Szkoły Podstawowej z Puzdrowa, pod kierunkiem Marii Kaliszewskiej i Marii Stencel, po raz kolejny przedstawiły program o życiu i twórczości ks. Sychty.

Miłym akcentem kończącym uroczystość inaugurującą obchody roku pamięci ks. dr. B. Sychty było wręczenie wybitego z tej okazji pamiątkowego medalu, który wręczał wójt gminy Tadeusz Kobiela. Medal otrzymali m.in. ks. bp Jan Szłaga i ks. Bronisław Dawicki – pomysłodawca i inicjator Roku Sychty.

VIII Przegląd Teatrów Szkolnych „Kaszëbskô Bina”

Tylko dwie grupy teatralne walczyły o Złotą Maskę podczas przeglądu teatrów szkolnych „Kaszëbskô Bina”, który odbył się 25 marca. W związku z rokiem poświęconym pamięci ks. Bernarda Sychty organizatorom zależało, aby zaprezentowana została twórczość tego znakomitego syna ziemi kaszubskiej.

Na sierakowickiej scenie wystąpiła grupa teatralna „Dobri drëchowje” ze Szkoły Podstawowej w Załakowie, której opiekunką jest Sabina Drywa. Przedstawiła sztukę *Dzëwczã i miedza*. Natomiast grupa „Wicherki” z Kamienicy Szlacheckiej zaprezentowała widowisko zatytułowane *Redunka*, oparte na przekazach ludowych zaczerpniętych ze *Słownika* ks. B. Sychty.

Zmagania szkolnych teatrów oceniała komisja w składzie: Barbara Klawikowska – reżyser byłej grupy teatralnej „Bina”, Elżbieta Pryczkowska – nauczycielka języka kaszubskiego oraz Mirosław Rymarz – aktor teatru muzycznego „Hals” w Gdyni. Komisja postanowiła przyznać Złotą Maskę grupie z Załakowa. Nagrodę dla najlepszego aktora odebrał Franek Zieliński grający w tej sztuce Walkusza. Młodzi aktorzy reprezentowali nasz region na Ogólnopolskim Przeglądzie Teatrów Wiejskich w Kaczorach.

Zdjęcie A. Król

Grupa teatralna „Wicherki” w widowisku *Redunka*

Konkursy dla uczniów

Organizatorzy Roku Sychty przygotowali konkursy dla uczniów. Dla młodszych przeznaczony był konkurs plastyczny, pozostali uczniowie musieli wykazać się wiedzą o życiu i twórczości ks. Sychty.

Szkolne eliminacje konkursu o życiu i twórczości ks. Bernarda Sychty odbyły się 30 marca. Uczestniczyli w nich uczniowie ze wszystkich typów szkół w gminie. Szkoły wyłoniły najlepszych, którzy 8 maja zmierzyli się z innymi w Szkole Podstawowej w Puzdrowie. Tym razem pytania były trudniejsze i dotyczyły życia oraz dorobku pisarskiego i malarskiego ks. Bernarda Sychty. Wszystkie pytania zostały opracowane przez Emilię Maszke na podstawie monografii *Piastun słowa* autorstwa ks. Jana Walkusza.

W kategorii szkół podstawowych kolejne miejsca zajęli: pierwsze – Ewelina Majkowska z SP Łyśniewo, drugie – Kamila Littwin z SP Sierakowice, a trzecie – Paulina Formela z SP Mojusz. W kategorii klas gimnazjalnych pierwszą lokatę zajęła Katarzyna Zielonka z Zespołu Szkół w Gowidlinie, drugie miejsce Adrian Pawelczyk z Zespołu Szkół w Kamienicy Królewskiej, trzecie – Mirosława Tempska z Zespołu Szkół w Tuchlinie, natomiast czwarte – Aneta Klejna z sierakowickiego Gimnazjum. W kategorii szkół ponadgimnazjalnych pierwsze miejsce zdobyła

Zdjęcie A. Król

Uczniowie z Zespołu Szkół w Gowidlinie wyróżnieni w konkursie plastycznym

Wioleta Dejk, drugie Jolanta Drywa, a trzecie – Dagmara Kolka z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Sierakowicach.

Trzy dni później, 11 maja, został rozstrzygnięty konkurs plastyczny, skierowany do najmłodszych uczniów szkół podstawowych. Dzieci miały za zadanie wykonać dowolną techniką plastyczną wizerunki bohaterów legend i podań zamieszczonych w *Słowniku gwar kaszubskich* ks. Bernarda Sychty. 25 najlepszych prac wyłonionych w etapie szkolnym konkursu, zakwalifikowano do etapu gminnego. Komisja w składzie: Wioletta Kuczkowska, Sylwia Koszałka – nauczycielki plastyki oraz Emilia Reclaf – regionalistka, przyznała pierwszą nagrodę Magdalenie Keller ze Szkoły Podstawowej w Puzdrowie. Dwa równorzędne drugie miejsca zajęły: Zuzanna Młyńska z Mojusza i Weronika Marszałkowska z Sierakowic, natomiast trzecie miejsce zajęła Agata Naczek z Puzdrowa.

Sierakowiczanie przy grobie ks. Bernarda Sychty

Drugiego czerwca z Sierakowic wyruszyła grupa pielgrzymów na grób księdza Bernarda Sychty. Wycieczkę poprzedziła msza św. w intencji

Zdjęcie A. Król

Mieszkańcy Sierakowic w Pelplinie 2 czerwca 2007 roku

Zdjęcie A. Król

Grób ks. Sychty na pelplińskim cmentarzu

Zdjęcie A. Król

Sierakowiczanie w Gminnej Bibliotece Publicznej w Pelplinie

zmarłych kapłanów – ks. Bernarda oraz dawnego proboszcza parafii św. Marcina – ks. Tadeusza Klana.

Po przyjeździe do Pelplina sierakowiczanie złożyli kwiaty na grobie ks. Bernarda Sychty. Wiązankę kwiatów zdobiła szarfa z napisem: „Pamiętają Kaszubi, żeś ich kochał, żeś tak się dla nich trudził”. Dzięki Zofii Kiedrowskiej, dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Pelplinie, uczestnicy pielgrzymki mieli możliwość obejrzenia wystawy poświęconej księdzu Bernardowi oraz prezentacji multimedialnej przygotowanej przez kleryków tamtejszego Seminarium Duchownego. Dodać należy, że biblioteka nosi imię ks. Bernarda Sychty – znakomitego człowieka, kapłana, artysty i etnografa. W Pelplinie rok 2007, podobnie jak w gminie Sierakowice, został ogłoszony rokiem ks. Bernarda Sychty.

W drodze powrotnej do Sierakowic pielgrzymi udali się na górę Jana Pawła II, gdzie w 1999 roku papież odprawił mszę świętą i gdzie stał ołtarz – dzieło sierakowickich rzemieślników. Obecnie, po przeniesieniu ołtarza do Sierakowic, jest to szczególnie miejsce dla każdego mieszkańca naszej gminy i niezwykła pamiątka tamtego dnia.

Spotkanie z księdzem Janem Walkuszem

Sierakowicki oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w ramach Roku Sychty zorganizował spotkanie autorskie z ks. Janem Walkuszem. Ks. Walkusz jest autorem biografii ks. Sychty pt. *Piastun słowa*. Spotkanie odbyło się 4 czerwca w sierakowickim gimnazjum.

Słuchaczami wystąpienia ks. Jana Walkusza była licznie zgromadzona młodzież oraz nauczyciele, zrzeszeńcy, a także goście – rodzina księdza Bernarda, wójt Tadeusz Kobiela, księża dekanatu sierakowickiego, poseł Kazimierz Kleina, prezes ZK-P Artur Jabłoński oraz aktor Zbigniew Jankowski, który czytał fragmenty utworów ks. B. Sychty.

Ks. Jan Walkusz przybliżył postać księdza Bernarda, mówił o jego twórczości literackiej, naukowej i malarskiej, o metodach pracy. Przypomniął, że rok 2007 jest pełen rocznic związanych z osobą naszego znakomitego Rodaka, minęła bowiem nie tylko setna rocznica jego urodzin i dwudziesta piąta rocznica śmierci, ale także 70-lecie debiutu literackiego, 60-lecie obrony doktoratu, 60-lecie objęcia obowiązków proboszcza w parafii katedralnej w Pelplinie oraz 40-lecie wydania pierwszego tomu *Słownika gwar kaszubskich*.

Zdjęcie A. Król

Od lewej: aktor Zbigniew Jankowski, ks. Jan Walkusz i wójt gminy Tadeusz Kobiela

Konkurs dla czytelników „Wiadomości Sierakowickich”

W majowym numerze WS ogłosiliśmy konkurs wiedzy o życiu i twórczości ks. B. Sychty. Udział w nim mogli wziąć wszyscy zainteresowani czytelnicy. Zadanie polegało na udzieleniu odpowiedzi na 24 pytania, które zostały opracowane na podstawie *Piastuna słowa* autorstwa ks. Jana Walkusza.

Osiem osób przysłało do redakcji odpowiedzi. Oto ich nazwiska: Justyna Labuda z Sierakowic, Agnieszka Koszałka z Karczewka, Michalina Treder z Sierakowic, Katarzyna Bronk z Tuchlina, Bernadeta Mielewczyk z Tuchlina, Aneta Mielewczyk z Tuchlina, Wiktoria Białk z rodzicami z Sierakowic i Marcin Ruszkowski z Karłowa. Za udział w konkursie wszyscy uczestnicy otrzymali nagrody książkowe.

O księdzu Bernardzie Sychcie w szkołach

W obchody roku pamięci ks. Bernarda Sychty aktywnie włączyły się wszystkie placówki szkolne w naszej gminie. Dyrekcje i nauczyciele

Zdjęcie z archiwum SP w Jelonku

Zespół „Modraki” z Kartuz podczas występu w Szkole Podstawowej w Jelonku

przygotowali dla uczniów zadania dostosowane do ich wieku i możliwości. Nie sposób szczegółowo opisać wszystkie przedsięwzięcia, ale warto podkreślić, że w szczególny sposób pamiętano o ks. Bernardzie i uczczono jego pamięć.

Szkoła podstawowa w Puzdrowie, której patronem jest ks. Bernard Sychta, przygotowała konkurs wiedzy o jego życiu i twórczości dla uczniów wszystkich typów szkół w naszej gminie. Eliminacje szkolne odbyły się 30 kwietnia, a finał 8 maja 2007 r. w Puzdrowie. Dla młodszych uczniów przeznaczony był konkurs plastyczny, zatytułowany „Bohaterowie legend i podań zamieszczonych w *Słowniku gwar kaszubskich*”, którego rozstrzygnięcie nastąpiło 11 maja.

Nauczyciele omawiali z uczniami postać tego znakomitego kapłana, dramaturga i językoznawcy oraz jego twórczość na zajęciach z języka kaszubskiego i polskiego, historii i godzinach wychowawczych.

Wiele szkół zorganizowało dni kultury kaszubskiej, mające na celu kultywowanie kaszubskiej kultury i tradycji. Tak było np. w Jelonku, Żalakowie, Tuchlinie, Gowidlinie. Placówki zaprosiły do siebie twórców, którzy prezentowali sztukę ludową i prowadzili zajęcia z dziećmi.

Zdjęcie M. Karolak

„Tuchlińskie Skrzaty” w Zespole Szkół w Tuchlinie

Uczniowie z Załakowa tworzący grupę teatralną „Dobri Drëchowje”, przygotowani przez Sabinę Drywę, wystawili sztukę *Dzëwczã i miedza*. Utwór sceniczny w ich wykonaniu okazał się największym sukcesem roku. Zajęli pierwsze miejsce w gminnym Przeglądzie Teatrów Szkolnych „Kaszebskô Bina” i reprezentowali naszą gminę na wojewódzkim konkursie wiejskich zespołów teatralnych w Kaczorach, gdzie otrzymali wyróżnienie i zostali wytypowani do reprezentowania regionu na Ogólnopolskim Sejmiku Teatrów Wsi Polskiej w Tarnogrodzie, a tam otrzymali jedną z czterech najwyższych nagród – nagrodę Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jest to niewątpliwie duży sukces tych młodych aktorów.

Największym szkolnym przedsięwzięciem szkoły podstawowej w Puzdrowie było przygotowanie wieczornicy poświęconej ks. Sychcie przez nauczycielki Marię Kaliszewską i Marię Stencel. Program został opracowany na podstawie monografii *Piastun słowa* ks. Jana Walkusza, a wykonany przez uczniów podczas uroczystości w szkole dla gości i mieszkańców Puzdrowa oraz podczas inauguracji roku sychciańskiego 21 marca w sierakowickim gimnazjum.

Zdjęcie M. Karolak

„Dobri Drëchowje” w sztuce *Dzëwczã i miedza*

Wielu uczniów skorzystało z możliwości wyruszenia śladami ks. Bernarda Sychty podczas wycieczki do Pelplina zorganizowanej przez sierakowicki oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego. Inni oddali hołd ks. Sychcie składając kwiaty pod obeliskiem w rodzinnym Puzdrowie.

Rok ks. Bernarda Sychty zakończył się, ale pamięć o tym znakomitym człowieku, kapłanie, poecie, językoznawcy i etnografie będzie trwać.

Poświęcenie pamiątkowej tablicy w kaplicy Łaszewskich

Jedną z ostatnich uroczystości było poświęcenie pamiątkowej tablicy ku czci urodzonego w Puzdrowie twórcy monumentalnego *Słownika gwar kaszubskich*. Uroczystość odbyła się 11 listopada, kiedy cała Polska świętowała 89 rocznicę odzyskania niepodległości, a sierakowicka parafia św. Marcina także odpust parafialny.

Zanim nastąpiło poświęcenie tablicy, w kościele św. Marcina odbyła się msza, której przewodniczył ks. biskup Jan Bernard Szłaga. Podziękowania na ręce Jego Ekscelencji za objęcie patronatu nad obchodami Roku ks. Bernarda Sychty złożył zarówno wójt Tadeusz Kobiela, jak i przedstawiciele Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego.

Po mszy na cmentarz przy parafii św. Marcina udała się procesja. Przy udziale ks. proboszcza Bronisława Dawickiego, wójta gminy Tadeusza Kobieli, księży z dekanatu oraz pocztów sztandarowych i parafian, Jego Ekscelencja ks. biskup uroczystie poświęcił i pobłogosławił pamiątkową tablicę, ufundowaną przez sierakowicki oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w setną rocznicę urodzin ks. Bernarda Sychty, znajdującą się w kaplicy grobowej rodziny Łaszewskich.

Pamiątkowa tablica w kaplicy Łaszewskich

Zdjęcie A. Król

Zakończenie roku pamięci ks. Bernarda Sychty

W 25. rocznicę śmierci ks. Bernarda Sychty, która minęła 25 listopada, nastąpiło zakończenie obchodów roku pamięci ks. Bernarda Sychty. W tym dniu w kościele św. Marcina w Sierakowicach została odprawiona msza św. w intencji zmarłego kapłana.

Aby uczcić ten wyjątkowy dzień, tuż po mszy w kościele odbyły się zaplanowane uroczystości. Danuta Pioch przypomniała sylwetkę ks. Bernarda – wybitnego człowieka, kapłana i naukowca, podkreślając dbałość rodziców wkładaną w patriotyczne wychowanie syna. Za wielką pracę ks. Sychty na rzecz utrwalenia spuścizny Kaszubów i Kociewiaków przekazywano mu wyrazy wdzięczności już za życia, a po śmierci został patronem szkół, bibliotek, izb pamięci, a także ulic.

Grupa teatralna „Dobri Drëchòwie”, działająca przy Szkole Podstawowej w Załakowie pod kierunkiem Sabiny Drywy, wystawiła sztukę autorstwa ks. B. Sychty *Dziewczã i miedza*. Można powiedzieć, że spektakl ten był największym sukcesem roku 2007. Młodzież zajęła pierwsze miejsce na Przeglądzie Teatrów Szkolnych „Kaszubska Bina” w Sierako-

Zdjęcie A. Król

Spektakl w wykonaniu grupy „Dobri Drëchòwie” kończący obchody roku

wicach i reprezentowała naszą gminę na Sejmiku Wiejskich Zespołów Teatralnych w Kaczorach, gdzie otrzymała wyróżnienie, a w październiku reprezentowała nasz region w ogólnopolskim konkursie w Tarnogrodzie.

Dzięki takim ludziom, jak Pani, możemy mieć pewność, że język kaszubski nie zginie – powiedział Tadeusz Bigus, dziękując Sabinie Drywie za wysiłek włożony w przygotowanie dzieci.

Podsumowania wszystkich uroczystości i innych działań, jakie miały miejsce z okazji setnej rocznicy urodzin ks. Sychty, dokonała Maria Karolak. Udało się zrealizować wszystkie zamierzenia oprócz wznowienia *Słownika gwar kaszubskich*.

Oficjalnie obchody Roku pamięci ks. Bernarda Sychty zakończył zastępca wójta Zbigniew Fularczyk:

„Dziś tym spektaklem oficjalnie kończymy obchody roku ogłoszonego w naszej gminie Rokiem księdza Bernarda Sychty. Należą się tu szczególne podziękowania dla dyrektorów i nauczycieli szkół, którzy codziennie pracowali z młodzieżą i organizowali różnego rodzaju przedsięwzięcia. Chciałbym również podziękować za cały trud i zaangażowanie Gminnemu Ośrodkowi Kultury, oddziałowi ZK-P Sierakowice, a szczególnie

Zdjęcie A. Król

Od lewej: Maria Karolak, Sabina Drywa, Zbigniew Fularczyk i Irena Kulwikowska. Zbigniew Fularczyk, zastępca wójta gminy, oficjalnie zakończył obchody Roku pamięci ks. dr. Bernarda Sychty

Honorowemu Komitetowi Obchodów tego roku. To on opracował program i podjął się koordynacji wszelkich działań.

Dziś jeszcze raz chciałbym przypomnieć słowa, które wypowiedziałem w lutym na rozpoczęcie obchodów w Szkole Podstawowej w Puzdrowie. Nawiązują one do słów wielkiego Polaka, papieża Jana Pawła II «To tu wszystko się zaczęło: życie, rodzina, pierwsza szkoła, pierwsza msza św., przygotowanie do wyjścia w świat, ale wartości wyniesione z domu rodzinnego nigdy nie przemijają».

Można sobie w różnych publikacjach kpić i drwić z wielodzietności, z tradycyjnego wychowania, z prawdziwych marzeń, przeinaczać słowa; ale kto dziś pamięta tytuły gazet sprzed 20–30 lat, które wypowiadały się w podobnym tonie.

Ks. Bernard Sychta starał się przekazywać wartości nieprzemijające, tj. szacunek dla rodziców, starszych, do uczciwej pracy, potrzebę zdobywania wiedzy, otwartość na świat, otwartość na rozwój człowieka zarówno w sensie materialnym jak i duchowym. Człowiek bez rozwoju duchowego i kulturowego zaczyna się gubić w świecie go otaczającym. Świat wartości wymienianych przez ks. Bernarda Sychtę sam potrafi się obronić. Do nas należy, aby go pielęgnować.

Jeszcze raz dziękuję wszystkim za zaangażowanie i pracę na rzecz uświetnienia setnej rocznicy urodzin i 25. rocznicy śmierci syna naszej ziemi.

Rok ogłoszony przez Radę Gminy Sierakowice Rokiem pamięci ks. Bernarda Sychty uważam za zamknięty”.

A. Król

Zdjęcie ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej w Pielplinie

Kalendarium

Kalendarium życia i twórczości

1907

Urodził się 21 marca
w Puzdrowie.

1918

Ukończył czteroletnią szkołę
powszechną w rodzinnym
Puzdrowie i rozpoczął edukację
w gimnazjum w Gdańsku.

1920

W maju przystąpił do Pierwszej
Komunii świętej. Od września
kontynuował naukę
w gimnazjum w Wejherowie.

1924

Powstał pierwszy dramat
zatytułowany *Szopka kaszubska*.

1925

W Wejherowskim gimnazjum
wystawiono *Szopkę kaszubską*.

1928

Zdał maturę i rozpoczął studia
filozoficzno-teologiczne
w Wyższym Seminarium
Duchownym w Pelplinie.

1930

Młodzież gimnazjum polskiego
w Gdańsku wystawiła sztukę
Na Gwiôzdkę (Na Gwiôzdkã).

1931

1. *Lud a przyroda. Wnioski
dla ambony* „Przegląd Homiletyczny”
9 (1931), s. 110–118.

1932

17 grudnia otrzymał święcenia
kapłańskie.

2. *O djöble, co chłopu pączka ukröd
(Ò diöble, co chłopù pączka ùkrödł)*
„Od Naszego Morza” 4 (1932) nr 2,
s. 56–58.

1933

1 stycznia podjął obowiązki
wikariusza w parafii Niepokalanego
Poczęcia NMP w Świeciu nad Wisłą.
Po trzech miesiącach odwołano go
do parafii w Sarnowie. Pod koniec
roku ponownie został przeniesiony
do Świecia.
Wielkie powodzenie sztuki *Gwiôzdkã*
ze *Gduńska* (poszerzona wersja
Na Gwiôzdkę), granej przez licealistów
z Wejherowa.

1934

Teatr amatorski wystawił
w Świeciu i Chełmnie
Duchy w klasztorze.

Komedia *Duchy w klasztorze*
(po kociewsku).
Ksążę bez dzecy (Ksążã bez dzecy) –
sztuka po kaszubsku o Mestwinie II.

1935

Z dniem 1 maja powierzono
ks. Sychcie stanowisko kapelana
w Krajowym Szpitalu
Psychiatrycznym w Kocborowie.

1936

3. *Duszpasterz wobec hysterii*
(*Przyczynek do psychiatrii pastoralnej*)
„Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej”
8 (1936) nr 10, s. 736–744.

1937

4. *Hanka sę żeni* (*Hanka sã żeni*).
Wesele kaszubskie w pięciu aktach
z muzyką i śpiewem poprzedził
słowem wstępnym Władysław Pniewski,
Wejherowo 1937, s. 173 + 1 nlb.
5. *Spiącé uejskue* (*Spiącé wòjskò*).
Dramat kaszubski w czterech
odslonach Wejherowo 1937, s. 81.

1938

6. *Dzėwczę i miedza* (*Dzėwczã*
i miedza). *Dramat kaszubski*
w pięciu aktach Wejherowo 1938,
s. 106.
7. [Rec.] Ks. S. Huet *Psychoanaliza*
a sakrament pokuty Włocławek 1937
[Odb. z „Ateneum Kapłańskiego” t. 40],
„Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej”
10 (1938) nr 9, s. 674–676.
8. *Gwiōzdkã ze Gduńska* (wyjątek
z aktu I), „Klėka” 2 (1938) nr 23, s. 3.
9. *Z zagadnień duszpasterstwa*
psychiatrycznego „Miesięcznik
Diecezji Chełmińskiej” 10 (1938) nr 4–5,
s. 354–367, [Osobna odbitka, s. 16].

1939

10. *Budzta spiącėch. Betlejem*
kaszubskie w 3 aktach Wejherowo 1939
[Cały nakład spalony przez hitlerowców].
11. *Psychoterapia. Uwagi na margi-*
nesie pracy ks. prof. dra Z. Kozubskiego
Psychoterapia, jej istota i znaczenie
Warszawa 1938, „Miesięcznik Diecezji
Chełmińskiej” 11 (1939) nr 5, s. 485–488.

Kwiecień – tytuł magistra
filozofii w WAM.

1946

12. *Budza śpiącëch* (recte: spiącëch), „Arkona” R. 1946, nr 12, s. 16.
13. *Przebudzenie. Dramat kaszubski* „Arkona” R. 1946, nr 8, s. 9–10.

1947

6 czerwca uzyskał doktorat
na uniwersytecie im. Adama
Mickiewicza w Poznaniu
na podstawie pracy *Kultura
materialna Borów Tucholskich
na tle etnografii kaszubskiej
i kociewskiej*.
Z dniem 1 października został
proboszczem parafii katedralnej
w Pelplinie i wykładowcą
psychiatrii duszpasterskiej
w seminarium.

14. *Psychiatria duszpasterska* [Rec.]
S. Huet *Psychiatria duszpasterska*
„Ateneum Kapłańskie” 48 (1947) z. 1,
s. 37–49, z. 2, s. 174–184; „Orędownik
Diecezji Chełmińskiej” 3 (1947) nr 6,
s. 557–562.
15. *Śp. ks. prałat Henryk Szuman*
„Orędownik Diecezji Chełmińskiej”
3 (1947) nr 5, s. 478–482.

1948

16. *Wolność woli jako zagadnienie
przyrodniczo-psychologiczne*
„Orędownik Diecezji Chełmińskiej”
4 (1948) nr 5, s. 355–358, 398.
17. *Zadania nowoczesnego
duszpasterstwa psychiatrycznego*
„Orędownik Diecezji Chełmińskiej”
4 (1948) nr 3, s. 196–200.

1949

5 lipca przystąpił do egzaminu
państwowego z psychopatologii
i psychiatrii w Akademii
Medycznej w Gdańsku.
Premiera *Przebudzenia*
w Wejherowie.

18. *Kultura materialna Borów Tuchol-
skich* „Sprawozdanie z Czynności
i Posiedzeń Polskiej Akademii
Umiejętności” 50 (1949) nr 6, s. 370–372.
19. *Uwagi krytyczne o „Psychiatrii
duszpasterskiej” ks. docenta dra Hueta*
„Orędownik Diecezji Chełmińskiej”
5 (1949) nr 2, s. 153–156

1950

20. *Co to jest psychochirurgia*
„Orędownik Diecezji Chełmińskiej”
6 (1950) nr 1, s. 44–46.

1952

21. *Przed Twoim dzisiaj, o Jezu,*
ołtarzem Pelplin 1952, s. 2.

1955

22. *Element morski w kaszubskiej*
frazeologii „Język Polski” 35 (1955) z. 1,
s. 1–8.

1956

23. *Przez wiska u Kaszubów* „Język
Polski” 36 (1956) z. 2, s. 97–108; z. 3,
s. 205–217.

1957

Został członkiem Gdańskiego
Towarzystwa Naukowego.

24. *Budźta spiacęch* „Kaszëbë” 1 (1957)
nr 5, s. 5–7.
25. *Geografia wyrazów żartobliwych*
(na marginesie *Słownika kaszubskiego*),
„Język Polski” 37 (1957) z. 5, s. 390.
26. *Gwiazdka na Kaszubach*
„Kaszëbë” 1 (1957) nr 5, s. 1, 4.
27. *Kaszubskie nazwy diabła* (Wyjątki
ze *Słownika kaszubskiego*), „Język
Polski” 37 (1957) z. 1, s. 28–44.

1958

Prapremiera *Ostatniej gwiazdki*
Mestwina w Seminarium
Duchownym w Pelplinie.

28. *Etymologia ludowa kaszubskich*
nazw miejscowych „Onomastica”
4 (1958) s. 285–287.
29. *Symbolika marzeń sennych*
„Kaszëbë” 2 (1958) nr 4, s. 7.
30. *Twórcze zdolności Kaszubów*
(na przykładzie synonimów *biedronki*)
„Język Polski” 38 (1958) z. 3, s. 217–220.

Papież Jan XXIII przyznał
mu tytuł „tajnego szambelana
papieskiego”.

1959

31. *Miasta, miasteczka i wsie w kaszubskiej literaturze ludowej i obrzędach* „Literatura Ludowa” 3 (1959) nr 1-2, s. 51-62.
32. *Wesele kociewskie* Gdynia 1959, s. 163 + 1 nlb.
33. *Wyobrażenia ludowe o anatomii i fizjologii człowieka „Kaszëbë”* 3 (1959) nr 8, s. 1-3.

1960

34. *Biada Polsce przë Pomorsce (Biada Pòlsce przë Pòmòrsce)* „Literatura Ludowa” 4 (1960) nr 4-5, s. 33-34.
35. *Drobna twórczość na Kociewiu (zagadki i łamigłówki)* „Rocznik Gdański” 17-18 (1958/1959) s. 324-335 [druk: 1960; toż w odbitce, Gdańsk 1960, s. 11].
36. *Kaszubskie grupy regionalne i lokalne. Ich nazwy i wzajemny stosunek do siebie* „Rocznik Gdański” 17-18 (1958/1959) s. 223-251 [toż w odbitce, Gdańsk 1960, s. 31].
37. *Niestrudzona w swej pielgrzymce (Pieśń na powitanie obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej)* Pelplin 1960, s. 2.

1961

38. *Pieśń do obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej (Niestrudzona w swej pielgrzymce...)* „Tygodnik Parafialny Parafii Matki Boskiej Zwycięskiej” [Chacham, Ontario] 5 (1961) nr 26.

1962

39. *W godową szatę (Pieśń na odnowienie przymierza chrztu)* [w:] *Pan Jezus i dzieci. Przygotowanie do uroczystej Komunii św.* oprac. Z. Kowalski, Poznań 1962, s. 10.

1964

Został mianowany kanonikiem gremialnym Kapituły Katedralnej Chełmińskiej.

40. *Hej Pelagija...* (Z *Wesela Kociewskiego*), „Litery” 2 (1963) nr 4, s. 9.

1967

41. *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* t. I: A–G, Wrocław–Warszawa–Kraków 1967, s. XXX + 444.

1968

Medal Stolema Klubu „Pomorania”.

42. *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* t. II: H–L, Wrocław–Warszawa–Kraków 1968, s. 412.

1969

Po wielu prośbach skierowanych do biskupa, został zwolniony z obowiązków proboszcza.

43. *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* t. III: Ł–O, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969, s. 386.

1970

44. *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* t. IV: P–R, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970, s. 434.

1972

Członek Honorowy Gdańskiego Towarzystwa Naukowego.

45. *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* t. V: S–T, Wrocław–Warszawa–Kraków 1972, s. 456.

1973

46. *Biżónka* [w:] *Modra struna. Antologia poezji kaszubskiej* opr. T. Bolduan i in., Gdańsk 1973, s. 169.
47. *Mowa dróżby* [także w j. niemieckim: *Ansprache des Hohzeitsbitters*] – fragment ze sztuki *Hanka sę żeni* (*Hanka sã żeni*) [w:] F. Neureiter *Kaschubische Anthologie* München 1973, s. 133–137.

48. *Kaszëba bël mój tatk* [*Mein Vater war Kaschube*], tamże, s. 139–140; toż [w:] *Modra struna* s. 167.
49. *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* t. VI: U-Ż, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1973, s. 348.
50. *Spiqcé uejskue* (*Spiqcé wòjskò*) [*Das schlafende Herr*] – fragment [w:] F. Neureiter *Kaschubische Anthologie* München 1973, s. 137–139.
51. *Żużónka* [w:] *Modra struna* s. 168.

Zmarła siostra Hanka.
Medal ZK-P za *Słownik*.

1974

52. *Sprawiliście mi radość* „Pomerania”, R. 1974 nr 4, s. 4–6.
53. *Żużónka* [w:] R. Ostrowska, I. Trojanowska *Bedeker kaszubski* Gdańsk 1974, s. 214.

1976

54. *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* t. VII, Suplement, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1976, s. VIII + 445.

25 kwietnia – jubileusz
70-lecia urodzin w Klubie
Studentów Kaszubów
w Pelplinie.

1977

55. *Dziś niedziela, dziś dzień święty* [w:] *Z Panem Bogiem. Modlitewnik–śpiewnik* red. bp Z. Kowalski, Pelplin 1977, 1994, s. 208.
56. *Gdy słońce w wieczór* tamże, s. 143.
57. *Kaszëba bël mój tatk* [w:] *Wstrzód dõczy. Wiersze wybór i red. E. Kamiński*, Wejherowo 1977, s. 18.
58. *Ledwie się gwiazdy z nocą pożegnały* [w:] *Z Panem Bogiem* s. 127.
59. *Matko, Ty, co w swej dobroci* tamże, s. 473.

60. *Modlitwa człowieka pokutującego (Zmiłuj się, Boże...)* tamże, s. 520 [parafraza Psalmu 50].
61. *Na odnowienie przymierza chrztu (W godową szatę...)* tamże, s. 70.
62. *Niestrudzona w swej pielgrzymce* tamże, s. 474.
63. *Pieśń chorych (Ci, których miłujesz...)* tamże, s. 566.
64. *Pieśń młodego Kościoła* tamże, s. 48.
65. *Przed Twoim dzisiaj, o Jezu, ołtarzem* tamże, s. 406.

1978

Honorowy członek Zrzeszenia
Kaszubsko-Pomorskiego.

66. *Przemówienie podczas wieczornicy z okazji 70 rocznicy urodzin* [w:] J. Walkusz *Jubileuszowy wieczór wspomnień o pelplińskim uczonym* „Studia Pelplińskie” 9 (1978), s. 377–378.

1980

23 października –
Medal Towarzystwa
Ziemi Kociewskiej.

67. *Kaszubam byj moi daczka* [w:] *Za daljagljadam Kraj Staljemaw* oprac. i tłumaczył A. Trojanowski, Mińsk 1980, s. 64.
68. *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej t. I: A–F*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, s. XII + 135.
69. *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej t. II: G–Ń*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, s. 146.

1981

3 grudnia – otrzymał tytuł
honoris causa Uniwersytetu
Gdańskiego.

70. *Kolęda–kołysanka (Biżaha...)* [w:] *Święti dzěl dësze. Antologia kaszubskiej poezji religijnej* zebrał i przygotował do druku wraz z przedmową ks. J. Walkusz, Pelplin 1981, s. 50–51.
71. *Kolęda–kołysanka (Poj sa żużku...)* tamże, s. 71.

Ks. Bernard Sychta zmarł
25 listopada w Klinice
Gdańskiej Akademii Medycznej
po przebytej operacji,
zaledwie na trzy tygodnie
przed jubileuszem 50-lecia
kapłaństwa. Pogrzeb odbył się
29 listopada w Pelplinie.

1982

72. *Biżónka* [w:] *Kaszëbsczië kolëdë
ë godowé spiewë* zebrał i wstępnie
opracował W. Kirstein, Gdańsk 1982,
s. 76.

73. *Żużónka* tamże, s. 117.

1983

74. H. Popowska-Taborska *Z dziejów
prac leksykograficznych ks. dr. Ber-
narda Sychty. Fragmenty listów autora
Słownika kaszubskiego i kociew-
skiego do Hanny Popowskiej-Taborskiej*
„Pomerania”, R. 1983 nr 3, s. 1–12.

1985

75. *Ostatnô gwioźdzka Mestwina czyli
Słonecznicië pomorscië. Dramat w 2
obrazach* Gdańsk 1985, s. 51.

76. *Słownictwo kociewskie na tle
kultury ludowej t. III: O-Ż*, Wrocław-
Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1985,
s. 141.

1987

77. *Szkódnica (Nowela kaszubska)*
wyd. A. Bukowski, „Pomorze. Kwartalnik
Związku Przyjaciół Pomorza” 5 (1987)
nr 4, s. 3–4.

78. *Bajki kociewskie* [w:] *Pomorze
Gdańskie* nr 17. Kociewie II, Gdańsk
1987, s. 204–211 (aneks w opracowaniu
H. Popowskiej-Taborskiej).

79. *Ze żniwnym wieńcem* „Pomerania”,
R. 1987 nr 4, s. IV [okładka].

1988

80. *Gwiôzdka ze Gduńska. Dramat w 4 obrazach* Gdańsk 1988, s. 82.

1990

81. *Do Matki Bożej Swarzewskiej* [w:] *Nigdë do zgubë. Piosenki kaszubskie* Gdynia 1990, s. 20 [toż na kasecie magnetofonowej z muzyką ks. B. Lewińskiego].
82. *Kaszëba bël mój tatk* [w:] *Nigdë do zgubë. Piosenki kaszubskie* Gdynia 1990, s. 21.
83. *Kaszëba bël mój tatk* [w:] T. Lipski *Remusowi króm. Wypisy z literatury kaszubskiej dla nauczycieli języka polskiego* Gdańsk 1990, s. 112.
84. *Biżónka* (z dramatu *Budzta spiącëch*), tamże, s. 112–114.
85. *Òstatnô gwiôzdka Mestwina* (fragment Obrazu II – *Mestwin na łôżu śmierci*), tamże, s. 114–119.

1991

86. *Indeks a tergo do Słownika gwar kaszubskich* Bernarda Sychty oprac. B. Rocławski, Wrocław–Warszawa–Kraków 1991, s. 556.
87. *Żużónka* [w:] *Na Godë. Kolëdy kaszubskie* oprac. ks. J. Perszon, Luzino–Żelistrzewo 1991, s. 9 [toż na kasecie magnetofonowej z muzyką E. Hinza].
88. Jw., s. 10 z muzyką W. Frankowskiej.

1992

89. H. Popowska-Taborska *Listy księdza doktora Bernarda Sychty „Pomerania”* R. 1992, nr 12, s. 29–31.

1993

90. *Matkò Bòlesnô* [w:] *Tobie Boże chwała. Kaszubskie pieśni katolickie (recte: kościelne)* wyd. J. Perszon, Luzino 1993, s. 9–10 [toż na kasecie magnetofonowej z muzyką W. Frankowskiej].

1994

91. *Listy Bernarda Sychty 1937–1982* oprac. A. Bukowski, Gdańsk 1994, s. 101.

